

Τ.Ε.Ι. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ & ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

“ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΟΝ

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ”

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ:

ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑ

Αρ. 616. 515

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ:

ΓΚΟΚΗ ΟΥΡΑΝΙΑ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2000

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος.....	2
Πίνακας συντημήσεων.....	4
Ορισμός της ανεργίας.....	6
Είδη και θεωρητικές οικονομικές ερμηνείες.....	7
Αιτίες της ανεργίας.....	10
Η ανεργία στην Ελλάδα.....	13
Μορφές απασχόλησης στην Ελλάδα και τα ωράριά της.....	14
Η Διεθνής εμπειρία μείωσης του χρόνου εργασίας.....	17
Εκπαίδευση και ανεργία.....	20
Φεμινισμός = δουλειά ή ανεργία.....	22
Μετανάστευση.....	24
Προτάσεις και λύσεις για το θέμα της ανεργίας.....	26
Πίνακες και στατιστικά.....	47
Επίλογος.....	54
Βιβλιογραφία.....	55

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Περισσότερα από 800 εκατομμύρια άτομα σε όλο τον κόσμο είναι άνεργα αυτή τη στιγμή ή υποαπασχολούνται. Ο αριθμός αυτός θα αυξάνεται ραγδαία στην εποχή μας, καθώς τα εκατομμύρια νέα άτομα που προστίθενται στο εργατικό δυναμικό βρίσκονται χωρίς εργασία.

Η κοινωνική πραγματικότητα δεν είναι η ανεργία, όπως την ορίζουν και την αντιλαμβάνονται οι στατιστικοί και οι οικονομολόγοι, αλλά όπως τη βιώνουν οι ίδιοι οι άνεργοι βιώνεται ως ένας βαθύς τραυματισμός που αγγίζει το σύνολο της ιδιωτικής, οικογενειακής και κοινωνικής ζωής. Η ελάττωση των εισοδημάτων αποτελεί την ευκολοδιάκριτο κορυφή του συνολικού προβλήματος: ο βαθύς τραυματισμός, η αίσθηση απαξίωσης, η διαταραχή της οικογενειακής ισορροπίας και των κοινωνικών σχέσεων, ο κοινωνικός αποκλεισμός ή ακόμα και οι αντανακλάσεις της στο επίπεδο υγείας δίνουν τη συνολική διάσταση στο πρόβλημα.

Σήμερα, στις αναπτυσσόμενες κοινωνίες μας, μπορούμε, με μικρή δόση υπερβολής, να θεωρήσουμε ότι οι πραγματικοί φτωχοί είναι εκείνοι που δεν έχουν εργασία και εξειδίκευση: οι διαδικασίες παραγωγής έχουν γίνει τόσο τέλειες, τόσο ταχείες, τόσο τεχνικές, τόσο ακατάπαυστα μετασχηματιζόμενες, που είναι πλέον δύσκολο να ενταχθούν οι λιγότερο εξειδικευμένοι και εκπαιδευμένοι. Η κοινωνία μας αποκλείει πιο γρήγορα απ' ό,τι αφομοιώνει.

Το κορυφαίο κοινωνικό πρόβλημα στην Ευρώπη αλλά και στη χώρα μας είναι η ανεργία η οποία αποτελεί στην Ελλάδα και σε πολλές άλλες χώρες τη βασικότερη μορφή ανισότητας και αποκλεισμού, αυξήθηκε από το 1990 μέχρι και το 1999 κατά 146.000 άτομα. Σημειώνεται όμως, ότι κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, η μέση ετήσια αύξηση του εργατικού δυναμικού στη χώρα μας ήταν η τρίτη υψηλότερη μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρά την αυξημένη αυτή πίεση στην Ελληνική αγορά εργασίας, η μέση ετήσια ποσοστιαία

αύξηση της απασχόλησης στην Ελλάδα ήταν 5,5 φορές μεγαλύτερη από το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με συνέπεια τη δημιουργία 255.000 νέων θέσεων απασχόλησης.

Οι παρατηρήσεις αυτές δείχνουν ότι το πρόβλημα της αύξησης της ανεργίας στη χώρα μας οφείλεται εν πολλοίς στην αύξηση του εργατικού δυναμικού, κυρίως με την ταχεία είσοδο σε αυτό των γυναικών και των μεταναστών. Την ίδια στιγμή όμως, η ελληνική οικονομία τα τελευταία έτη εμφανίζει τη σταθερή ικανότητα να δημιουργεί θέσεις απασχόλησης, σε ρυθμούς μάλιστα εντονότερους από οποιαδήποτε άλλη περίοδο μέσα στα τελευταία 25 χρόνια.

Όμως το σημαντικότερο πρόβλημα της ανεργίας στην χώρα μας δεν σημαίνει ότι έχει λυθεί η εφαρμογή διαφόρων προγραμμάτων και η ενεργοποίηση της κυβέρνησης και της πολιτικής της πρέπει να συμβάλλει και να προσφέρει λύση στο πρόβλημα της ανεργίας στην χώρα μας.

Πίνακας Συντμήσεων

ΑΕΙ	Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
ΑΜΕΑ	Άτομα με Ειδικές Ανάγκες
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΓΓΙ	Γενική Γραμματεία Ισότητας
ΓΣΕΕ	Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος
ΓΣΕΒΕΕ	Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών – Βιοτεχνών – Εμπόρων Ελλάδος
ΕΑΕ	Εταιρείες Αμοιβαίων Εγγυήσεων
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΔ	Έρευνα Εργατικού Δυναμικού
ΕΟΜΜΕΧ	Ελληνικός Οργανισμός Μικρομεσαίων Μεταποιητικών Επιχειρήσεων – Χειροτεχνίας
ΕΙΕ	Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας
ΕΚΕΠ	Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού
ΕΚΠ	Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης
ΕΚΕΣ	Εταιρείες Κεφαλαίου Επιχειρηματικών Συμμετοχών
ΕΚΕΣΕΚ	Εξειδικευμένο Κέντρο Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΕΠΑ	Εθνικό Παρατηρητήριο Απασχόλησης
ΕΠΒ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Βιομηχανίας
ΕΣΑΕΑ	Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες
ΕΣΕΕ	Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου
ΕΣΔΑ	Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Απασχόληση
ΕΣΥΕ	Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος
ΙΔΕΕ	Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων
ΙΕΚ	Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης
ΚΕΓΕ	Κέντρα Γεωργικής Εκπαίδευσης

ΚΕΘΙ	Κέντρο Ερευνών για θέματα Ισότητας
ΚΕΚ	Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης
ΚΕΤΕΚ	Κέντρο Επαγγελματικής Τεχνικής Εκπαίδευσης
ΚΠΑ	Κέντρο Προώθησης Απασχόλησης
ΚΠΣ	Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
ΚΤΠ	Κοινωνία της Πληροφορίας
ΛΑΕΚ	Λογαριασμός για την Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση
ΟΑΕΔ	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
ΟΓΕΕΚΑ	Οργανισμός Γεωργικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης – Κατάρτισης – Απασχόλησης
ΟΕΕΚ	Οργανισμός Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης
ΟΚΕ	Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή
ΟΤΟΕ	Ομοσπονδία Τραπεζοϋπαλλήλων Οργανώσεων Ελλάδος
ΣΕΒ	Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών
ΣΠΑ	Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΤΕΙ	Τεχνολογικά Επαγγελματικά Ιδρύματα
ΤΣΑ	Τοπικά Σύμφωνα Απασχόλησης
ΥΕΝ	Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας
ΥΠΕΘΟ	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας
ΥΠΕΠΘ	Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων
ΥΠΕΡΓ	Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων
ΥΠΕΣΔΑ	Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης
ΦΠΑ	Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Ένας νέος «Μεσαίωνας» φαίνεται να απειλεί τον αναπτυσσόμενο κόσμο στα τέλη του 20^{ου} αιώνα. Οικολογική καταστροφή και ανεργία υποσκάπτουν αργά αλλά σταθερά, τους βασικούς συντελεστές κάθε δημιουργικής και παραγωγικής προσπάθειας: τη φύση και την κοινωνία.

Φυσικοί πόροι και ανθρώπινο δυναμικό, αντιμετωπίζουν για πρώτη φορά στην ιστορία τον κίνδυνο εξάντλησης και απαξίωσης από τη συνειδητή δράση των ίδιων των ανθρώπων.

Και αν οι οικολογικοί κίνδυνοι έχουν αναγνωρισθεί ως ένα οικουμενικό πρόβλημα, η καταστροφή εκατομμυρίων θέσεων εργασίας και η καλπάζουσα ανεργία παραμένει ακόμη δευτερεύον ζήτημα για τους εθνικούς ή υπερεθνικούς εγκεφάλους, που σχεδιάζουν την οικονομία και την πολιτική της εποχής μας.

Η κοινωνία αναγνωρίζει και καθιέρωσε την έννοια της ανεργίας ως εξής. Με άλλα λόγια ο ορισμός της ανεργίας στηρίζεται στο συνδυασμό δύο κριτηρίων: της αντικειμενικής θέσεως, ότι δηλαδή δεν κατέχει εργασία και ενός ημι-υποκειμενικού κριτηρίου συμπεριφοράς, ότι δηλαδή βρίσκεται σε αναζήτηση εργασίας. Ο ορισμός της ανεργίας δεν στηρίζεται στον διαχωρισμό μεταξύ της εργασίας και μη εργασίας, αλλά ανάμεσα στην αμειβόμενη εργασία και στην μη αμειβόμενη. Με άλλα λόγια ανεργία δεν σημαίνει απουσία εργασίας, αλλά απουσία αμειβόμενης εργασίας.

ΕΙΔΗ ΚΑΙ ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΡΜΗΝΕΙΕΣ

Πριν αναφερθούμε στις αποκλίνουσες θεωρητικές επεξηγήσεις της ανεργίας, θα παραθέσουμε τα διάφορα είδη ανεργίας, τα οποία είναι κοινώς αποδεκτά απ' όλες τις σχολές οικονομικής σκέψης.

Υπάρχουν πολλά είδη ανεργίας όπως είναι: η ανεργία τριβής, διαρθρωτική και τεχνολογική ανεργία, η κλασική ανεργία και η κεϋνσική ανεργία.

Το κάθε ένα από αυτά τα είδη έχει την δική του ερμηνεία όπως θα δούμε στην συνέχεια.

Στην ανεργία τριβής οι εργαζόμενοι δεν είναι ακινητοποιημένοι στην ίδια εργασία, συνεχώς άτομα εγκαταλείπουν την εργασία τους προς εξεύρεση άλλης, προς αναζήτηση διαφορετικών συνθηκών εργασίας, γεωργικής περιοχής, μισθού ή θέσης. Στην κινητικότητα μεταξύ διαφόρων θέσεων εργασίας προστίθεται και η κινητικότητα μεταξύ ανενεργού και ενεργού πληθυσμού. Η ανεργία τριβής είναι συμβατή με την πλήρη απασχόληση. Πρόκειται για ηθελημένη ανεργία, η οποία καλυτερεύει τελικά τη θέση του ατόμου, αλλά κι εκείνη της εθνικής οικονομίας: αυξάνει την παραγωγικότητα κατευθύνοντας τους εργαζόμενους προς τις εργασίες για τις οποίες έχουν τα περισσότερα κίνητρα καθώς επίσης ένα απλό είδος ανεργίας είναι η διαρθρωτική ή τεχνολογική ανεργία. Σ' αυτή την μορφή της ανεργίας η τεχνολογική εξέλιξη μπορεί να προκαλέσει μεταβολές στη βιομηχανία και να έχει ως συνέπεια την παρακμή κάποιων τομέων εις όφελος νέων αναπτυσσόμενων τομέων. Το ίδιο μπορεί να συμβεί και από την εμφάνιση νέων ανταγωνιστών που περιορίζουν σοβαρά τη ζήτηση εργασίας σε μια χώρα.

Όποιες και να είναι τελικά οι αιτίες, οι διαρθρωτικές μεταβολές της παραγωγής προκαλούν αναπόφευκτα αύξηση της ανεργίας στους τομείς σε παρακμή οι επιχειρήσεις σταματούν δραστηριότητες ή μειώνουν τον όγκο παραγωγής και κατά συνέπεια τις θέσεις εργασίας. Παράλληλα, οι προερχόμενοι άνεργοι από τους τομείς σε κρίση

διαθέτουν ανεπαρκή προσόντα, ακατάλληλα για τις νέες δραστηριότητες σε ανάπτυξη. Η διαρθρωτική ανεργία μπορεί να οριστεί, ως η συνιστώσα της ανεργίας που δεν μειώνεται με την οικονομική ανάκαμψη και η οποία συνεπώς δεν μπορεί να επηρεαστεί κατ' ευθείαν από τη μακροοικονομική πολιτική.

Μια άλλη μορφή ανεργίας είναι η κλασσική ανεργία, όπου θεωρώντας ότι και η αγορά εργασίας – όπως και η αγορά αγαθών – διέπεται από το νόμο της προσφοράς και της ζήτησης, συνεπάγεται ότι η προσφορά εργασίας από άτομα, βρίσκεται σε θετική συσχέτιση με τον πραγματικό μισθό, ενώ η ζήτηση εργασίας από τις επιχειρήσεις, αντιθέτως, βρίσκεται σε αρνητική συσχέτιση με τον πραγματικό μισθό. Η ελεύθερη παραβολή προσφοράς και ζήτησης για κάθε τύπο εργασίας καθορίζει ένα μισθό ισορροπίας: εκείνον για τον οποίο η προσφορά ισούται με τη ζήτηση. Εάν η αγορά εργασίας είναι τελείως ανταγωνιστική και ελεύθερη από κάθε ρυθμιστικό εμπόδιο, η ελεύθερη διαπραγμάτευση των μισθών έχει ως συνέπεια την προσαρμογή τους, εφόσον δεν έχει επιτευχθεί η ισορροπία προσφοράς και ζήτησης. Σ' αυτές τις συνθήκες η οικονομία που αντιμετωπίζει πτώση του επιπέδου της δραστηριότητάς της δεν θα πρέπει να γνωρίζει ανεργία διαρκείας.

Η δύναμη των συνδικάτων, η καθιέρωση ενός ελάχιστου μισθού, οι συλλογικές συμβάσεις και γενικά το δίκαιο εργασίας, περιορίζουν τις δυνατότητες στιγμιαίας προσαρμογής των μισθών. Κατ' αυτούς, η ανελαστικότητα των μισθών είναι η πρωταρχική αιτία της ανεργίας. Μη μπορώντας να διαπραγματευθούν ελεύθερα τους μισθούς οι επιχειρήσεις επιλέγουν την προσαρμογή των θέσεων εργασίας για να αντεπεξέλθουν της ύφεσης. Οι άνεργοι, χωρίς ιδιαίτερα προσόντα, δεν μπορούν να βρουν εργασία, εφόσον οι επιχειρήσεις υποχρεούνται να καταβάλλουν τον ελάχιστο μισθό, ο οποίος είναι μεγαλύτερος από την παραγωγικότητά τους. Το ίδιο, οι άνεργοι που προέρχονται από τομείς σε παρακμή και οι οποίοι δεν διαθέτουν προσόντα για τις νέες συνθήκες

της οικονομίας, κινδυνεύουν να παραμείνουν στην ανεργία, εφόσον αιτούν μισθούς αντίστοιχους των προηγούμενων τους.

Μια τελευταία θεωρία της ανεργίας είναι η κεύσϊανη ανεργία, όπου σε αυτή την θεωρία δέχεται ότι το κλειδί του προβλήματος βρίσκεται στο επίπεδο της συνολικής ζήτησης, μη δεχόμενη την ταύτιση αγοράς εργασίας και αγοράς αγαθών. Η φιλελεύθερη θεώρηση (δηλ. η κλασσική ανεργία) αμφισβητείται σε δύο σημεία: από τη μια η ανελαστικότητα των μισθών μπορεί να αποτελέσει επιδίωξη των ίδιων των επιχειρήσεων, ενώ από την άλλη, η πτώση των μισθών δεν αρκεί για την απορρόφηση της ανεργίας.

Οι ίδιες οι επιχειρήσεις έχουν συμφέρον να παραχωρούν μισθούς αρκετά ανεξάρτητους από τις διακυμάνσεις του οικονομικού κύκλου το ίδιο, οι εργαζόμενοι είναι συχνά διατεθειμένοι να δεχθούν έναν μέσο μισθό μικρότερο εάν παραμείνει σταθερός, όποιες και αν είναι οι συνθήκες. Η ανελαστικότητα των μισθών αποτελεί για τους επιχειρηματίες ένα μέσο ελάττωσης του κόστους εργασίας και αύξησης των κερδών.

Όμως από την άλλη οι επιχειρήσεις μπορούν να αρνηθούν την πραγματοποίηση της μείωσης των μισθών εάν εκτιμούν ότι αυτή διακινδυνεύει να αποθαρρύνει τους εργαζόμενους και να προκαλέσει πτώση της παραγωγικότητας.

Αυτές οι μορφές ανεργίας που αναφέραμε παραπάνω δεν λύνουν το πρόβλημα αλλά έστω υπάρχει μια εντόπιση του προβλήματος. Και προτάσεις επίλυσης.¹

---

1. ΒΙΒΛΙΟ: «ΑΝΕΡΓΙΑ: ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΛΥΣΕΙΣ», ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΣΚΟΥΤΕΛΗΣ, ΑΘΗΝΑ 1996, «FINANCIAL FORUM» σελ. 44.45

ΑΙΤΙΕΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Η ανεργία αποτελεί το υπ' αριθμόν ένα κοινωνικό πρόβλημα της χώρας. Το ποσοστό των ανέργων, σύμφωνα με τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας, έχει ξεπεράσει το 10,5% ενώ η εγγεγραμμένη ανεργία που μετράται από τον ΟΑΕΔ έφθασε για πρώτη φορά τον προηγούμενο Μάρτιο το 9,53%. Επίσης σύμφωνα με επιστημονικές μελέτες του Εθνικού Παρατηρητηρίου Απασχόλησης (ΕΠΑ), τα επόμενα χρόνια θα σημειωθεί και νέα αύξηση της ανεργίας.

Σύμφωνα με μελέτες:

- ⇒ Το 37% του συνόλου των ανέργων είναι νέοι ηλικίας 15-24 ετών. Η κατηγορία των ανέργων ηλικίας 20-24 ετών το 1997 αποτελούσε το 26,4% του συνόλου των ανέργων.
- ⇒ Η ανεργία πλήττει ιδιαίτερα τις γυναίκες, οι οποίες κατά το 1997 αποτελούν το 63% των ανέργων και το 36% των απασχολούμενων. Οι άνεργες γυναίκες αυξήθηκαν κατά 54% την περίοδο 1988-1997, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους άντρες ήταν 37%. Το πρόβλημα της ανεργίας των γυναικών είναι ιδιαίτερα έντονο στις νεαρές ηλικίες. Το ποσοστό ανεργίας των γυναικών 15-19 ετών ανέρχεται σε 54%.
- ⇒ Όσον αφορά το εκπαιδευτικό επίπεδο των ανέργων παρατηρείται ότι σε υψηλό ποσοστό (40%) είναι απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης («ΤΟ ΒΗΜΑ» 3-5-98).

Ποιες είναι οι αιτίες αυτών των ποσοστών ανεργίας;

Η υψηλή ανεργία (άνω του 10% του εργατικού δυναμικού) που παρατηρείται σήμερα στις περισσότερες χώρες του ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης) οφείλεται σε πολλά αίτια που επηρεάζουν τόσο τη ζήτηση όσο και την προσφορά εργασίας.

Τα σημαντικότερα σημεία είναι τα ακόλουθα:

- ✓ Χαμηλοί μισθοί οικονομικής ανάπτυξης και επενδύσεων.
- ✓ Υψηλό έμμεσο κόστος εργασίας από μονάδα προϊόντος σε σχέση με το κόστος άλλων συντελεστών παραγωγής.
- ✓ Νέες τεχνολογίες που δεν ευνοούν την εργασία.

- ✓ Χαμηλή κινητικότητα του ανθρώπινου δυναμικού.
- ✓ Ακαμψίες των αγορών και ύπαρξη μονοπωλιακών ή ολιγοπωλιακών δομών.
- ✓ Εισροές μεταναστών από άλλες περιοχές του κόσμου.
- ✓ Έλλειψη επαρκούς επιμόρφωσης του ανθρώπινου δυναμικού.
- ✓ Αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην παραγωγική διαδικασία.
- ✓ Μείωση του αγροτικού πληθυσμού.
- ✓ Μετατόπιση του συγκριτικού πλεονεκτήματος των χωρών του ΟΟΣΑ σε διαφορετικά προϊόντα και υπηρεσίες με ρυθμό ταχύτερο από την αντίστοιχη προσαρμογή του εργατικού δυναμικού τους.²

Τα σημεία που αναφέραμε στα παραπάνω είναι τα σημαντικότερα που προκαλούν το φαινόμενο της ανεργίας.

Μεγάλο βάρος όμως θα πρέπει να δώσουμε στην τεχνολογική ανάπτυξη ή αλλιώς στην «Τρίτη Βιομηχανική Επανάσταση». Η ανάπτυξη αυτή δημιουργεί προφανώς περισσότερα προβλήματα απ' ότι περιμέναμε.

Όπως γνωρίζουμε το φαινόμενο της ανεργίας είναι ένα διεθνές πρόβλημα. η τεχνολογική επανάσταση με την τερατώδη ταχύτητα ανάπτυξης που παρουσιάζει στους τομείς των ηλεκτρονικών υπολογιστών και της επικοινωνίας κάνουν αισθητή τελικά την παρουσία τους στο χώρο εργασίας και στην οικονομία, ρίχνοντας τη διεθνή κοινότητα στη δίνη μιας τρίτης μεγάλης βιομηχανικής επανάστασης. Εκατομμύρια εργαζόμενοι έχουν ήδη πεταχτεί μόνιμα έξω από την οικονομική διαδικασία, ενώ ολόκληρες κατηγορίες εργασιών έχουν συρρικνωθεί, αναδιарθρωθεί ή εξαφανιστεί τελείως.

Έφτασε η εποχή της πληροφορικής. Στα χρόνια που έρχονται νέες πιο εξεζητημένες τεχνολογίες προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών οι οποίες θα φέρουν τον πολιτισμό πολύ κοντά σε έναν κόσμο σχεδόν χωρίς καθόλου εργατικά χέρια. Στους τομείς γεωργίας, βιομηχανίας και υπηρεσιών, οι μηχανές αντικαθιστούν με μεγάλη ταχύτητα την ανθρώπινη εργασία.

---

2. «ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ», άρθρο «Ανεργία: Αιτία και τρόποι αντιμετώπισης», Γιάννη Στουρνάρα 24-9-99, σελ. 67

Η Τρίτη Βιομηχανική Επανάσταση είναι μια ισχυρή δύναμη καλού και κακού. Οι νέες τεχνολογίες πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών έχουν τη δυνατότητα τόσο να απελευθερώσουν όσο και να αποσταθεροποιήσουν τον πολιτισμό μας στον ερχόμενο αιώνα. Τα αν οι νέες τεχνολογίες μας απελευθερώσουν, παρέχοντάς μας τη δυνατότητα για μια ζωή μεγαλύτερης άνεσης, ή εάν έχουν σαν αποτέλεσμα τη μαζική ανεργία και μια πιθανή παγκόσμια οικονομική ύφεση θα εξαρτηθεί κυρίως από τον τρόπο με τον οποίο θα αντιμετωπίσει κάθε έθνος το πρόβλημα της αύξησης της παραγωγικότητας.³

---

3. «ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ» JEREMY RIFKIN, ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ, Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη, Αθήνα 1996

Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στο «μάτι του κυκλώνα» της ανεργίας βρίσκεται τόσο η χώρα μας όσο και συνολικά οι χώρες της Ευρώπης. Τα στοιχεία μέτρησης των ανέργων παρουσιάζουν μια συνεχώς επιδεινούμενη εικόνα, ενώ η προσήλωση όλων των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων στην επίτευξη των στόχων της Οικονομικής και Νομισματικής ενοποίησης είχε ως αποτέλεσμα να μη δοθεί η ανάλογη σημασία στο τεράστιο οικονομικό και κοινωνικό πρόβλημα της ανεργίας.

Το πρόβλημα έχει πάρει τεράστιες διαστάσεις καθώς σήμερα στην Ευρώπη υπάρχουν πάνω από 18 εκατομμύρια άνεργοι ενώ, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ανεργία θα συνεχίσει να αυξάνεται ως το 2000 με ρυθμούς 250.000 επιπλέον ανέργων κατ' έτος.

Δραματική άνοδο παρουσιάζουν τα ποσοστά της ανεργίας και στη χώρα μας, ιδιαιτέρως μετά το 1998. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Εθνικού Ινστιτούτου Εργασίας από τις αρχές της δεκαετίας οι άνεργοι αυξήθηκαν κατά 100.000 ενώ στο τέλος του προηγούμενου έτους έφθαναν συνολικά περίπου τις 400.000 άτομα (ποσοστό 10,6%). Από την πλευρά της η ΓΣΕΕ εκτιμά ότι οι άνεργοι ξεπερνούν τις 450.000 και το ποσοστό πλησιάζει στο 12%. Η εγγεγραμμένη ανεργία – που προσμετράται από τον ΟΑΕΔ με βάση τους άνεργους που προσέρχονται στις υπηρεσίες του – έφθανε τον μήνα Απρίλιο του 2000 έτους το 10,54%. Πιο συγκεκριμένα το 37% των ανέργων στην Ελλάδα είναι νέοι 15-24 ετών. Η κατηγορία των ανέργων ηλικίας 20-24 ετών αποτελούσε το 26,4% του συνόλου των ανέργων.

Η ανεργία στην Ελλάδα πλήττει ιδιαίτερα τις γυναίκες, οι οποίες αποτελούν το 63% των ανέργων και το 36% των απασχολουμένων. Το πρόβλημα της ανεργίας των γυναικών είναι ιδιαίτερα έντονο στις νεαρές ηλικίες. Ενώ το ποσοστό ανεργίας των ανδρών βρίσκεται στο 24%.⁴

---

4. «ΤΟ ΒΗΜΑ»: www.gr. ΤΟ ΒΗΜΑ, Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΑΠΕΙΛΕΙ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, Κ. ΠΑΠΑΔΗΣ 15-6-1997

ΜΟΡΦΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΑ ΩΡΑΡΙΑ ΤΗΣ

Οι μορφές απασχόλησης στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, παρατηρήθηκαν ότι είναι αρκετά ευέλικτες και μη τυπικές. Με άλλα λόγια και ποιο συγκεκριμένα οι μορφές απασχόλησης χωρίζονται σε τομείς που είναι οι εξής:

Η μερική απασχόληση: Ο μεγαλύτερος αριθμός των μερικώς απασχολούμενων εμφανίζεται στη γεωργία. Ακολουθεί το εμπόριο με εκπροσώπους και των δύο φίλων, οι κατασκευές όπου απασχολούνται κυρίως άνδρες και η εκπαίδευση με περισσότερες μερικώς απασχολούμενες γυναίκες. Σύμφωνα με διάφορες μελέτες τονίζεται ότι *«Η μερική απασχόληση συνδέεται άμεσα με άσχημες συνθήκες εργασίας και χαμηλές εισοδηματικές τάξεις»*. Καθώς επίσης σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας στην Ελλάδα το 1998, το 4,8% του συνόλου των απασχολούμενων, δηλαδή 184.000 άτομα, εργάζεται με καθεστώς μερικής απασχόλησης.

Προσωρινή (εποχιακή): Ένας στους δέκα Έλληνες εργαζόμενους απασχολείται προσωρινά. Στην κατηγορία αυτή των εργαζομένων οι γυναίκες αντιπροσωπεύουν πάνω από το 40%, κυρίως στον τομέα των υπηρεσιών, όπως επιστημονικά επαγγέλματα (εκπαίδευση κ.τ.λ.) ή σε επαγγέλματα γραφείου. Αντίθετα οι άνδρες εργάζονται με προσωρινό καθεστώς σε κατασκευές και σε μεταποιητικές βιομηχανίες κυρίως ως ειδικευμένοι τεχνίτες ή ανειδίκευτοι εργάτες. Το συνολικό διάστημα όπου απασχολούνται οι εργαζόμενοι αυτής της κατηγορίας κυμαίνεται από έξι ως 12 μήνες.

Βάρδιες: Οι απασχολούμενοι που πραγματοποιούν ενίοτε ή συνήθως βάρδιες φθάνουν το 10,4% του συνόλου των μισθωτών. Πρόκειται για άτομα νεότερης ή μέσης ηλικίας, κυρίως άνδρες, που ασκούν επαγγέλματα όπως χειριστές βιομηχανικών εγκαταστάσεων και μηχανημάτων, πωλητές και τεχνολόγοι. Αντίστοιχα οι γυναίκες απασχολούνται κυρίως στην υγεία και στην κοινωνική μέριμνα.

Νυχτερινή εργασία: Ξεπερνούν το 14% του συνόλου των απασχολούμενων, είναι κυρίως άνδρες ηλικίας 30-64 ετών και δραστηριοποιούνται στους τομείς των μεταφορών, των αποθηκείσεων, των επικοινωνιών, καθώς και στον κλάδο των ξενοδοχείων και εστιατορίων.

Εργασία Κυριακές και αργίες: Η απασχόληση το Σάββατο είναι η σημαντικότερη – από πλευράς αριθμού απασχολούμενων – μη τυπική μορφή εργασίας. Ξεπερνά το 63,8% και εμφανίζεται κυρίως στη γεωργία, στο εμπόριο και στα τουριστικά επαγγέλματα. Την Κυριακή απασχολείται ένας στους τρεις εργαζομένους, στη συντριπτική πλειονότητα άνδρες.

Εργασία στο σπίτι: Στατιστικά στοιχεία εμφανίζουν μόλις 4,25% να απασχολείται στο σπίτι. Κυρίως πρόκειται για εργασίες μεταποίησης και εκπαίδευσης, ενώ η γυναικεία παρουσία σ' αυτό το είδος απασχόλησης είναι ιδιαίτερα έντονη («ΒΗΜΑ» 15-6-200).

Υπάρχουν επίσης και κάποια μέτρα για το χρόνο εργασίας, τις απολύσεις, τις υπερωρίες και τη μερική απασχόληση. Η ελληνική κυβέρνηση προσπαθεί να εφαρμόσει ελαστικότερο ωράριο εργασίας και μείωση της εβδομαδιαίας απασχόλησης από 40 σε 38 ώρες.

Αναλυτικά το τοπίο των εργασιακών σχέσεων στην Ελλάδα είναι:

Ωράριο εργασίας: Καταργείται η υπερεργασία, η οποία ως σήμερα έφθανε τις πέντε ώρες εβδομαδιαίως. Η υπερεργασία είναι καθαρά ελληνική πρωτοτυπία και εφαρμόζεται με τη χρήση του διευθυντικού δικαιώματος, δηλαδή δεν απαιτείται κάποια άδεια για την απασχόληση του προσωπικού τις πέντε επιπλέον ώρες την εβδομάδα.

Χρόνος εργασίας: Μειώνεται ο μέγιστος εβδομαδιαίος επιτρεπόμενος χρόνος εργασίας στις 43 ώρες. Η κατάργηση της υπερεργασίας, που ως σήμερα «λειτουργεί» σύμφωνα με το διευθυντικό δικαίωμα, οδηγεί στη μείωση του ετήσιου χρόνου εργασίας κατά 230 ώρες.

Ελαστικό ωράριο: Στο ελαστικό ωράριο ή και ευέλικτο ωράριο ο εργοδότης θα απασχολεί τον μισθωτό από 35 ως 41 ώρες εβδομαδιαίως ανάλογα με τις ανάγκες της παραγωγής. Η βάση υπολογισμού του εβδομαδιαίου χρόνου εργασίας στην περίπτωση του ελαστικού ωραρίου είναι το 38ωρο. Σύμφωνα με αυτό θα υπολογίζονται οι ώρες που οφείλει ο εργοδότης στον εργαζόμενο, μετά από μια περίοδο αυξημένων αναγκών και αντίστοιχης απασχόλησης. Τον επιπλέον χρόνο η επιχείρηση θα τον επιστρέφει στον εργαζόμενο είτε με μειωμένο ωράριο σε άλλη χρονική στιγμή, είτε με ρεπό ή επιπλέον ημέρες άδειας.

Όριο απολύσεων: Όλες οι επιχειρήσεις με προσωπικό ως 250 άτομα μπορούν να απολύσουν πέντε εργαζόμενους τον μήνα.

Οι μορφές απασχόλησης που αναφέραμε στα παραπάνω είναι οι κυριότερες μορφές εργασίας στην Ελλάδα. Όσον αφορά την ελαστικότητα του ωραρίου εργασίας στην Ελλάδα είναι ότι βρίσκεται ακόμα σε δοκιμαστικές εφαρμογές.⁵

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΜΕΙΩΣΗΣ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η εμπειρία των πρακτικών, γύρω από το θέμα του χρόνου εργασίας, τόσο σε επίπεδο επιχείρησης όσο και σε επίπεδο χωρών, είναι πλουσιότατη και οι διαφορετικές προσεγγίσεις ή αποφάσεις άκρως ενδιαφέρουσες. Με εξαίρεση τις Η.Π.Α., όπου η ελάττωση του χρόνου εργασίας ποτέ δεν αντιμετωπίστηκε ως άξονας της οικονομικής πολιτικής, όλες οι άλλες χώρες – ακόμα και η Ιαπωνία – με μεγάλες διαφορές μεταξύ τους, έχουν αρχίσει να συζητούν ή να πειραματίζονται μορφές ελάττωσης του χρόνου εργασίας, με στόχο είτε την αποφυγή απώλειας θέσεων εργασίας – περισσότερο συχνά – είτε την επέκταση της απασχόλησης μέσω των αναδιοργανώσεων των επιχειρήσεων.

Η.Π.Α.

Στη δεκαετία του 1980, λόγω των δυσμενών αλλαγών στην αγορά εργασίας, η τάση έχει αλλάξει: η επιχειρηματολογία των συνδικάτων παραμένει η ίδια, δηλαδή της δημιουργίας θέσεων εργασίας (ή της διατήρησης των ήδη υπαρχουσών), αλλά συγκατατίθενται πλέον σε αύξηση του χρόνου εργασίας, σε μείωση των αδειών, σε μείωση των μισθών ή αύξηση της χρησιμοποίησης του μηχανικού εξοπλισμού.

Από την αρχή της δεκαετίας του 1980 παρατηρείται αύξηση του χρόνου εργασίας, κυρίως στις υπηρεσίες, πράγμα που για πολλούς εξηγεί, εν μέρει, τη μεγάλη αύξηση των θέσεων εργασίας σ' αυτόν τον τομέα. Παράλληλα, υπήρξε αύξηση της παράνομης απασχόλησης, της πολλαπλής απασχόλησης ή της απασχόλησης σε αβέβαιες θέσεις εργασίας.

ΙΑΠΩΝΙΑ

Από τις πλέον βιομηχανοποιημένες χώρες, χαρακτηρίζεται από αισθητά πιο αυξημένη διάρκεια εργασίας. Λόγω της μεγάλης επιτυχίας της χώρας όσον αφορά στο εξωτερικό εμπόριο, οι περισσότερες πιέσεις για ελάττωση του χρόνου εργασίας προέρχονται από το εξωτερικό με στόχο την άμβλυνση του «κοινωνικού dumping» που υποτίθεται ότι είναι

μια από τις ουσιαστικές συνιστώσες της αυξημένης παραγωγικότητας των ιαπωνικών επιχειρήσεων. Όσον αφορά στο ζήτημα της μείωσης του χρόνου εργασίας, η Ιαπωνία χαρακτηρίζεται από τα εξής δύο παράδοξα: το ένα είναι ότι οι πιέσεις για μείωση προέρχονται από το εξωτερικό, έπειτα από την κυβέρνηση, πριν ακόμα το διεκδικήσουν τα συνδικάτα. Το δεύτερο είναι ότι ο αντικειμενικός σκοπός της μείωσης δεν είναι να ελαττωθεί η ανεργία ή να καλυτερεύσει το επίπεδο ζωής των εργαζομένων, αλλά να μειωθεί η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, σε σύγκριση με αυτές του εξωτερικού. Η δράση της κυβέρνησης υπέρ της ελάττωσης του χρόνου εργασίας καθίσταται ακόμα πιο δύσκολη από το γεγονός ότι οι εργαζόμενοι δεν κάνουν χρήση του συνόλου των ημερών της ετήσιας αδειάς τους και αποδέχονται, επιπλέον, μη αμειβόμενες ώρες εργασίας. Παρόλα αυτά επιχειρήθηκαν αλλαγές, αλλά η κυβερνητική δράση είχε περισσότερο πολιτιστικό χαρακτήρα. Οι προσπάθειες για μείωση του χρόνου εργασίας αντιμετώπισαν τρία είδη δυσκολιών.

Καταρχάς, εάν τώρα κυβέρνηση και συνδικάτα υποστηρίζουν την ανάγκη μείωσης του χρόνου εργασίας, έχουν να αντιμετωπίσουν ένα μέρος της εργοδοσίας, κυρίως των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ), των οποίων η ανταγωνιστικότητα στηρίζεται εν μέρει σε διάφορες παραλλαγές του «κοινωνικού dumping», μεταξύ των οποίων και η διάρκεια εργασίας. Οι παραπάνω εργοδότες δεν δέχονται να μειώσουν το χρόνο εργασίας παρά μέσω της ανταλλαγής με ρυθμίσεις που θα κάνουν την εργασία πιο «ελαστική». Η δεύτερη δυσκολία απορρέει από μια σχετική έλλειψη μερικών κατηγοριών εργατών, η οποία θα αυξηθεί σε περίπτωση μείωσης του χρόνου εργασίας.

ΣΟΥΗΔΙΑ

Η μεγάλη μείωση του χρόνου εργασίας, που πραγματοποιήθηκε τα τριάντα τελευταία χρόνια, δεν είχε ως στόχο τον αγώνα ενάντια στην ανεργία – η τελευταία παρέμεινε πολύ μικρή μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1980 – αλλά θεωρήθηκε ως μέσο καλυτέρευσης της ζωής

των εργαζομένων προσφέροντας μεγαλύτερη ελαστικότητα στη διαχείριση της πραγματοποιούμενης εργασίας καθ' όλο τον ενεργό βίο.

ΒΕΛΓΙΟ

Το Βέλγιο, ήδη από το 1975, επισημοποίησε τη συλλογική απόφαση για εβδομάδα 40 ωρών. Στη δεκαετία του 1980 η διαδικασία ελάττωσης συνεχίστηκε με διάφορους τρόπους, αλλά μετά το 1983 η πολιτική χαρακτηρίστηκε από εγκατάλειψη του στόχου για μείωση του χρόνου εργασίας και από αύξηση των πρωτοβουλιών για μεγαλύτερη ελαστικότητά του.

Κατά γενικό τρόπο οι εμπειρίες επέτρεψαν την επέκταση της εργασίας σε περισσότερες βάρδιες ή τις τροποποιημένες μορφές ωραρίου, χωρίς να μειωθεί ο χρόνος εργασίας.

Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ

Η Μ. Βρετανία, όπως αυτό συμβαίνει και για τη Γερμανία, είναι χώρα όπου το κράτος δεν παρεμβαίνει νομικά στο ζήτημα του χρόνου εργασίας, αλλά αφήνει όλες τις εξελίξεις να καθοριστούν με συμφωνίες των εταίρων κατά κλάδο ή επιχείρηση.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Στη Γερμανία, όπως αναφέρθηκε και για τη Μ. Βρετανία, το κράτος δεν παρεμβαίνει με αποφάσεις ή νομοθετικές πράξεις στην εξέλιξη της διάρκειας του χρόνου εργασίας, όπως και για τους μισθούς οι διαπραγματεύσεις σε επίπεδο παροχής καθορίζουν τις εξελίξεις.⁶

---

6. «ΑΝΕΡΓΙΑ: ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΛΥΣΕΙΣ», ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΚΟΥΤΕΛΗΣ, FINANCIAL FORUM, ΑΘΗΝΑ 1996

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ

«Πόσο εύκολο είναι για κάποιον σήμερα να βρει δουλειά ανάλογη με τις σπουδές του;». «Τι θα γίνει με όλους εκείνους που θα αποφοιτήσουν τελικά από τα ΑΕΙ και τα ΤΕΙ της χώρας μας;». «Υπάρχει μια θέση γι' αυτούς κάτω από τον «ήλιο» της εργατικής αποκατάστασης;». Αυτά τα ερωτήματα μας βασανίζουν όλο και περισσότερο τον τελευταίο καιρό.

Η παιδεία θα πρέπει να αλλάξει τον προσανατολισμό της. Το περιεχόμενο των σπουδών από θεωρητικό κυρίως που ήταν ως ήμερα γίνεται περισσότερο πρακτικό και εφαρμοσμένο με τρόπο που να καλύπτει όσο το δυνατόν περισσότερο τις ανάγκες εργασίας. στόχος είναι ο κάθε νέος να μπορεί να βρει πιο εύκολα δουλειά σε μια εποχή όπου η ανεργία των νέων και μάλιστα των πτυχιούχων έχει πάρει «εφιαλτικές» διαστάσεις.

Διάφορες εκτιμήσεις για τα ποσοστά ανεργίας των νέων στην Ελλάδα μετά την αποφοίτησή τους από διάφορες βαθμίδες του εκπαιδευτικού συστήματος διαμορφώνουν ένα ποσοστό της τάξης του 50%, που αποτελείται από άτομα που έχουν ολοκληρώσει είτε τη δευτεροβάθμια είτε την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι μισοί από τους αποφοίτους του Λυκείου και των ΑΕΙ – ΤΕΙ δηλαδή είναι ήδη άνεργοι.

Σύμφωνα με έρευνες το 76,3% των αποφοίτων, από ΑΕΙ – ΤΕΙ υπήρξαν άνεργοι για λιγότερο από ένα χρόνο, καθώς επίσης το 83,2% των αποφοίτων μπόρεσαν να βρουν θέση εργασίας σχετική με την πανεπιστημιακή τους εκπαίδευση.

Όμως σχετικά με το πως οι απόφοιτοι που απασχολούνται βρήκαν την εργασία τους, από την έρευνα βγήκε το συμπέρασμα ότι οι κύριοι δίαυλοι επικοινωνίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησης είναι: α) οι γνωστοί, β) οι αγγελίες και γ) η συμμετοχή σε διαγωνισμό.

Επίσης 42% των αποφοίτων πιστεύουν ότι οι κατευθύνσεις (ειδικεύσεις) του προγράμματος σπουδών το οποίο ακολούθησαν δεν ανταποκρίνεται στις σημερινές και μελλοντικές απαιτήσεις της αγοράς

εργασίας. Οι κύριες εναλλακτικές ειδικεύσεις που προτείνουν είναι τα χρηματοοικονομικά και τραπεζικά, η λογιστική και φοροτεχνικά, η πληροφορική, η διοίκηση επιχειρήσεων και το μάρκετινγκ.

Επίσης ένα μεγάλο ποσοστό των αποφοίτων επιδιώκουν την πραγματοποίηση μεταπτυχιακών σπουδών εντός ή εκτός Ελλάδος.

Όμως το Υπουργείο Παιδείας δεν μένει αμέτοχο σε αυτά τα σημαντικά προβλήματα. Σύμφωνα με το περιεχόμενο του επιχειρησιακού προγράμματος του Υπουργείου Παιδείας προς την Ε.Ε. αναφέρονται τα εξής: «*Η δια βίου εκπαίδευση και μάθηση, η εισαγωγή νέων τεχνολογιών στα σχολεία, η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση, η αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης, η καταπολέμηση της σχολικής αποτυχίας, είναι μερικοί από τους κύριους άξονες γύρω από τους οποίους περιστρέφονται οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις*».⁷

---

7. «ΤΟ ΒΗΜΑ»: www.gr. ΤΟ ΒΗΜΑ, ΑΡΘΡΟ: «ΤΟ ΠΤΥΧΙΟ ΒΛΑΠΤΕΙ ΣΟΒΑΡΑ ΤΗΝ ΚΑΡΙΕΡΑ», ΜΑΡΝΥ ΠΑΠΑΜΑΤΘΑΙΟΥ, 14-9-2000 – ΑΡΘΡΟ: «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ» Γ.Κ. ΜΠΗΤΡΟΣ, 27-8-2000

ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΣ = ΔΟΥΛΕΙΑ Ή ΑΝΕΡΓΙΑ;

Είναι κοινώς αποδεκτό ότι οι γυναίκες, ακόμα και τώρα συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν «εμπόδια» στην πλήρη συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας. Κατά μέσο όρο οι γυναίκες συνεχίζουν να κερδίζουν λιγότερα και η παρουσία τους είναι εντονότερη στην απασχόληση μειωμένου ωραρίου, ενώ έχουν το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας.

Όπως έχει υπογραμμίσει ο ίδιος ο κ. Φλιν, Επίτροπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «...δεν είναι πλέον δυνατόν να αγνοούμε την ανισότητα που υφίσταται μεταξύ ανδρών και γυναικών στην αγορά εργασίας. Η προώθηση του θέματος των ίσων ευκαιριών αποτελεί πρωταρχικό καθήκον για την Ευρωπαϊκή Ένωση και οφείλει να αποτελέσει αναπόσπαστο τμήμα όλων των πολιτικών απασχόλησης.».

Όμως και η πολιτεία προσπαθεί να λάβει μέτρα αντιμετώπισης της ανεργίας για τις γυναίκες. Διάφορα κοινοτικά προγράμματα στοχεύουν και παίρνουν πρωτοβουλίες στην αντιμετώπιση της ανεργίας των γυναικών, με τη βελτίωση των προσόντων και δεξιοτήτων του, με την ανάπτυξη των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων τους, με την επιδότηση της απασχόλησής τους και την προώθηση των ίσων ευκαιριών μεταξύ γυναικών και ανδρών.

Σημαντική βοήθεια πρόσφερε το πρόγραμμα από την Ε.Ε. NOW το οποίο ίσχυε ως και το 2000. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα δημιουργήθηκε ειδικά για γυναίκες. Στόχος του ήταν η «επαγγελματική αποκατάσταση» των γυναικών. Πρέπει να σημειωθεί ότι το πρόγραμμα NOW δεν απευθύνονταν μόνο στις άνεργες γυναίκες αλλά σε κάθε κατηγορία, δηλαδή σε γυναίκες που ήδη εργάζονται και θέλουν να διευρύνουν τον επαγγελματικό τους ορίζοντα, σε γυναίκες ιδιοκτήτες μικρομεσαίων επιχειρήσεων, καθώς επίσης και σε γυναίκες που θα ήθελαν να ασχοληθούν με κάποια δική τους επιχείρηση. Σε γενικές γραμμές θα πρέπει να αναφερθεί ότι δεν απευθύνεται μόνο ατομικά σε

γυναίκες αλλά και συλλογικά, δηλαδή σε οργανώσεις, σωματεία, συλλόγους κ.α.⁸

---

8. «ΤΟ ΒΗΜΑ»: www.gr. ΤΟ ΒΗΜΑ, ΑΡΘΡΟ: «ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ», Κ. ΧΑΛΒΑΤΖΑΚΗΣ, 6-12-1998 – ΑΡΘΡΟ: «ΔΟΥΛΕΙΑ ΓΙΑ ΓΥΝΑΙΚΕΣ» ΤΟΝΙΑ ΤΣΑΚΙΡΗ, 24-9-2000

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Κατά τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρούνται σημαντικές διαφοροποιήσεις στις μεταναστευτικές κινήσεις όσον αφορά τη χώρα εγκατάστασης των μεταναστών με αποτέλεσμα χώρες της Νότιας Ευρώπης (όπως Ελλάδα, Ισπανία, Πορτογαλία) από χώρες παραδοσιακά «αποστολής μεταναστών» να θεωρούνται σήμερα «χώρες υποδοχής μεταναστών» ή «οι καινούργιες ζώνες μετανάστευσης».

Δεν μπορεί να παραβλέπεται ότι ένα μέρος της ανεργία οφείλεται στη μετανάστευση των ξένων εργατών, νομίμων και παρανόμων, προς την Ελλάδα. Είναι καιρός να εξεταστεί σοβαρά η μεταναστευτική πολιτική της χώρας. Η παροχή της πράσινης κάρτας προς τους ως τώρα παράνομους εργάτες είναι ένα σωστό μέτρο αλλά δεν αποτελεί μεταναστευτική πολιτική υπό τη σωστή έννοια του όρου.

Υπάρχουν πολλά άλλα προβλήματα που πρέπει να γίνουν αντικείμενο συζήτησης και στα οποία πρέπει να δοθεί λύση μέσω μια γενικότερης μεταναστευτικής πολιτικής.

Η πλειονότητα των χωρών έλαβε μέτρα για να εμποδιστεί η μετανάστευση από τις υπό ανάπτυξη χώρες σε μητροπόλεις του αναπτυσσόμενου κόσμου. Πολλές από τις χώρες υιοθέτησαν και σειρά μέτρων (κίνητρα – πιέσεις) για εθελοντική αποχώρηση των ξένων εργατών. Μερικές χώρες, προσπάθησαν να κρατήσουν το καθεστώς των μεταναστών σε νομική εκκρεμότητα δια μέσω συμβολαίων ορισμένης διάρκειας, που δεν ξεπερνούσε το ένα έτος, η μη ανανέωση των συμβολαίων δίνει την ευχέρεια τάχιστα ελάττωσης του αριθμού των ανέργων. Άλλες χώρες απέφυγαν αυτή την πρακτική και υιοθέτησαν σειρά μέτρων (κινήτρων – πιέσεων), ώστε να επιστρέψουν οι μετανάστες στις χώρες καταγωγής.

Σ' όλες τις περιπτώσεις, η πραγματικότητα έδειξε ότι η φύση των κατειλημμένων θέσεων εργασίας από τους μετανάστες, καθιστούσε δύσκολη, ακόμη και σε εποχές μαζικής ανεργίας, την πλήρωσή τους

από εγχώριους εργαζόμενους. Πρακτικά, η αναχώρηση των ξένων εργατών συμπίπτει με κατάργηση των θέσεων (ελάττωση δραστηριοτήτων ή εισαγωγή νέων τεχνολογιών) και όχι με προσλήψεις υποκατάστασης. Χωρίς να αναφερθούμε στην ηθική πλευρά του ζητήματος, φαίνεται ότι η ελάττωση των μεταναστών δεν μπορεί να αποτελέσει ικανοποιητικό μέσο ενάντια στην ανεργία.⁹

---

9. «ΤΟ ΒΗΜΑ»: www.gr. ΤΟ ΒΗΜΑ, ΑΡΘΡΟ: «Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ Ο ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ», Γ. ΓΑΛΑΝΗ 5-4-1998 – ΒΙΒΛΙΟ: «ΑΝΕΡΓΙΑ: ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΛΥΣΕΙΣ», ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΣΚΟΥΤΕΛΗΣ, «FINANCIAL FORUM», ΑΘΗΝΑ 1996. σελ. 124

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΛΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Ο Ευρωπαίος πολίτης ανησυχεί για την ανεργία, όχι μόνο γιατί το ποσοστό εκείνων που χάνουν τη δουλειά τους και δυσκολεύονται να βρουν μια καινούργια μεγαλώνει αλλά και γιατί οι νέοι άνθρωποι βρίσκονται μπροστά σε ένα βουνό με προβλήματα που ξεκινούν από τις ελλείψεις στο εκπαιδευτικό σύστημα και περνούν από μια άσχημα οργανωμένη αγορά εργασίας. Η ανησυχία του δε μεγαλώνει γιατί αντιλαμβάνεται ότι όσοι χάνουν τη θέση τους στο κόσμο της εργασίας, ιδιαίτερα έπειτα από κάποια ηλικία, κινδυνεύουν να αποκλειστούν.

Για την Ευρώπη η αντιμετώπιση του προβλήματος της απασχόλησης και της ανεργίας δεν είναι μόνο ένα εσωτερικό πρόβλημα. Είναι ζήτημα ισορροπίας του ευρωπαϊκού κόσμου με τον υπόλοιπο. Σε μια στιγμή όπου η οικονομία παγκοσμιοποιείται, οι χώρες που ετοιμάζονται για το κοινό νόμισμα πρέπει να βρουν τρόπο να ξεπεράσουν τα έντονα προβλήματα που τους δημιουργεί η χαμηλή ανταγωνιστικότητα, δίχως όμως να οδηγηθούν σε ακόμη μεγαλύτερη αύξηση της ανεργίας. Έτσι η Ελλάδα πρέπει να λάβει τα κατάλληλα μέτρα, έτσι ώστε να προλάβει την μεγάλη έκρηξη.

Η χώρα μας δεν κρατά παθητική στάση σ' αυτό το σημαντικό πρόβλημα. Προσπαθεί να λάβει τα κατάλληλα μέτρα αντιμετώπισης του προβλήματος της ανεργίας. Μερικά από τα μέτρα αυτά, σύμφωνα με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ανεργία είναι τα εξής:

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΗΣ ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΑΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Η ολοκληρωμένη παρέμβαση για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της ανεργίας υλοποιείται με την παροχή δέσμης μέτρων (κατάρτιση, εργασιακή εμπειρία, απασχόληση, αυτοαπασχόληση) τα οποία εξειδικεύονται περαιτέρω ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες των επιμέρους ομάδων – στόχου και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Υλοποιούνται είτε ειδικά προγράμματα για ειδικές ομάδες (π.χ. για

πτυχιούχους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης) είτε υπάρχουν ευνοϊκές ρυθμίσεις στα ισχύοντα προγράμματα για συγκεκριμένες ομάδες (μεγαλύτερη επιδότηση για τις γυναίκες, για τους άνεργους των θυλάκων ανεργίας, κλπ). Όσον αφορά στην κλαδική εξειδίκευση των προγραμμάτων, υλοποιούνται προγράμματα είτε σε κλάδους στους οποίους προβλέπεται αύξηση της απασχόλησης είτε σε κλάδους στους οποίους υπάρχει μεγάλο πρόβλημα ανεργίας (π.χ. σχεδιάστηκαν και υλοποιούνται προγράμματα πολιτισμικής απασχόλησης) ενώ στα υπάρχοντα προγράμματα ενσωματώνονται ειδικά κίνητρα για την δραστηριοποίηση του ανέργου στις νέες τεχνολογίες.

Στην περαιτέρω βελτίωση των προγραμμάτων κατάρτισης και την καλύτερη σύνδεσή τους με την αγορά εργασίας σημαντικό ρόλο θα παίξουν τα Εξειδικευμένα Κέντρα Σχεδιασμού Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΕΚΕΣΕΚ). Στη λειτουργία των ΕΚΕΣΕΚ συμβάλουν ουσιαστικά οι κοινωνικοί εταίροι.

Ειδικά για τους νέους, μία δέσμη μέτρων πρόληψης και αντιμετώπισης της ανεργίας με κεντρικό πρόγραμμα το «Νέοι στην Ενεργό Ζωή», το οποίο περιλαμβάνει δύο υποπρογράμματα, το πρόγραμμα επιχορήγησης «Νέων Θέσεων Εργασίας» (ΝΘΕ) και το πρόγραμμα ενίσχυσης της αυτοαπασχόλησης «Νέοι Ελεύθεροι Επαγγελματίες» (ΝΕΕ). Επίσης ο ΟΑΕΔ υλοποιεί το πρόγραμμα εργασιακής εμπειρίας Stage και άλλα προγράμματα αρχικής ή συνεχιζόμενης κατάρτισης. Οι εργασιακοί σύμβουλοι των ΚΠΑ προσπαθούν να τοποθετήσουν τους άνεργους νέους σε μη επιδοτούμενες θέσεις απασχόλησης και όταν αυτό δεν είναι δυνατόν, τους προσφέρουν μία εκ των κάτωθι δυνατοτήτων:

- ☞ παρακολούθηση του βραχυχρόνιου προγράμματος κατάρτισης της Λέσχης Εργασίας,
- ☞ παρακολούθηση τμήματος συνεχιζόμενης εναλλασσόμενης κατάρτισης με τη συνεργασία των ΚΠΑ και των Κέντρων Επαγγελματικής Τεχνικής Κατάρτισης (ΚΕΤΕΚ) του ΟΑΕΔ, ή

παρακολούθηση τμημάτων μαθητείας για τους νέους κάτω των 18 ή παρακολούθηση μαθημάτων στα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) για τους αποφοίτους λυκείου,

- ☞ απόκτηση εργασιακής εμπειρίας μέσω του προγράμματος Stage,
- ☞ συμμετοχή στα υποπρογράμματα του «Νέοι στην Ενεργό Ζωή»: επιχορήγησης απασχόλησης «Νέων Θέσεων Εργασίας» (ΝΘΕ) ή ενίσχυσης της αυτοαπασχόλησης «Νέοι Ελεύθεροι Επαγγελματίες» (ΝΕΕ).

Στην υλοποίηση του προγράμματος «Νέοι στην ενεργό ζωή», μέρος του προγράμματος αφορά την επιχορήγηση δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας και νέων επιχειρήσεων στον πολιτισμικό τομέα, δηλαδή σε τομείς που σχετίζονται με την αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, τη μουσική, τις παραστατικές, εικαστικές και γραφικές τέχνες, το βιβλίο, τον πολιτιστικό τουρισμό και τα οπτικοακουστικά. Ορισμένοι από τους υποκλάδους αυτούς αντιμετωπίζουν έντονο πρόβλημα ανεργίας (π.χ. παραστατικές τέχνες) ενώ σε άλλους αναμένεται σημαντική αύξηση της απασχόλησης (π.χ. οπτικοακουστικά).

Για το 2000 προβλέπεται μεγαλύτερη συμμετοχή ανέργων νέων στο πρόγραμμα «Νέοι στην ενεργό ζωή». Στην επίτευξη αυτού του στόχου θα βοηθήσει η περαιτέρω απλούστευση των διαδικασιών υλοποίησης των προγραμμάτων που θα εφαρμοστεί το τρέχον έτος. Μεγαλύτερη βαρύτητα θα δοθεί από το τρέχον έτος στην παρακολούθηση και αξιολόγηση των προγραμμάτων. Επίσης προβλέπεται από το 2000, η παρεχόμενη επιχορήγηση του προγράμματος ΝΕΕ να είναι ευνοϊκότερη, εφόσον η δραστηριότητα του ανέργου συνδέεται με την πληροφορική ή την τεχνολογία γενικότερα. Από το 2000 εξειδικεύονται επίσης περισσότερο τα κριτήρια επιλογής των επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις για την τοποθέτηση ανέργων σε αυτές είτε για απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας είτε για

πρόσληψη σε θέση απασχόλησης. Τα κριτήρια που θα ισχύσουν είναι τα ακόλουθα:

- ◆ Να μην έχουν μειώσει οι επιχειρήσεις το προσωπικό τους τα τελευταία δύο χρόνια πριν την υπαγωγή τους στο πρόγραμμα.
- ◆ Οικειοθελής εφαρμογή του 35ωρου, χωρίς μείωση των αποδοχών των εργαζομένων και κάλυψη των πρόσθετων αναγκών προσωπικού, που προκύπτουν εξ' αυτού του λόγου.
- ◆ Νεοσυσταθείσες επιχειρήσεις, κύρια μικρομεσαίες επιχειρήσεις.
- ◆ Να έχουν προβεί σε επενδύσεις το προηγούμενο έτος.¹⁰

Επίσης θα διατεθούν περισσότεροι πόροι σε περιοχές με μικρή ανάπτυξη και μεγαλύτερους δείκτες ανεργίας και σε αγροτικές και νησιωτικές περιοχές.

Όσον αφορά το πρόγραμμα ενίσχυσης της αυτοαπασχόλησης ανέργων νέων, το 2000 έχει συνδυαστεί με ενέργειες κατάρτισης που παρέχει ο Ελληνικός Οργανισμός Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας (ΕΟΜΜΕΧ), ο οποίος θα αναλάβει την ταχύρυθμη εκπαίδευση των νέων ανέργων, για την απόκτηση βασικών γνώσεων διαχείρισης μιας μικρής επιχείρησης, καθώς και την παροχή βασικών συμβουλών κατά την αρχική φάση λειτουργίας της επιχείρησης. Στο πρόγραμμα «Νέοι στην Ενεργό Ζωή» θα εξακολουθούν να ισχύουν ευνοϊκότεροι όροι για τις γυναίκες, τα ΑΜΕΑ, τους άνεργους που προέρχονται από μαζική απόλυση, τις περιοχές εφαρμογής των Τοπικών Συμφώνων Απασχόλησης (ΤΣΑ) και τους θύλακες ανεργίας.

Παράλληλα με το πρόγραμμα «Νέοι στην Ενεργό Ζωή», συνεχίζεται και επεκτείνεται η υλοποίηση του προγράμματος απόκτησης εργασιακής εμπειρίας Stage, το οποίο υλοποιείται σε στενή συνεργασία με τις επιχειρήσεις. Οι γυναίκες συμμετέχουν στο πρόγραμμα Stage με ποσοστό 60%, ενώ η συμμετοχή των μικρομεσαίων επιχειρήσεων ανέρχεται στο 65%. Το 2000 προβλέπεται η ένταξη και άλλων κατηγοριών ανέργων στο πρόγραμμα Stage εκτός των πτυχιούχων.

10. Ο λόγος που παρατίθενται τα κριτήρια αυτά είναι διότι απεικονίζουν τις προτεραιότητες της συνολικής Ελληνικής πολιτικής για την αγορά εργασίας, η οποία παράλληλα προωθεί την αύξηση της απασχόλησης, της επιχειρηματικότητας, της προσαρμοστικότητας και της ισότητας ευκαιριών.

Καθιερώνεται επίσης η αποκεντρωμένη υλοποίηση του Stage μέσω των τοπικών υπηρεσιών του ΟΑΕΔ.

Εφαρμόστηκαν επίσης προγράμματα προσωρινής απασχόλησης 5000 απόφοιτων λυκείου διάρκειας 10 μηνών, με τον τίτλο «προγράμματα προκατάρτισης στον τομέα των υπηρεσιών». Τα προγράμματα είχαν ως στόχο τον ενεργό επαγγελματικό προσανατολισμό των νέων, πριν από την κανονική ένταξή τους σε προγράμματα κατάρτισης.

Εκτάκτως υλοποιήθηκαν δύο ειδικά προγράμματα ενίσχυσης της απασχολησιμότητας των ανέργων που επλήγησαν από το σεισμό της 7-9-99 στο λεκανοπέδιο Αττικής. Το πρώτο πρόγραμμα αφορά την επιχορήγηση επιχειρήσεων για την πρόσληψη ανέργων που έχουν πληγεί από το σεισμό ενώ το δεύτερο αφορά την επιχορήγηση νέων ελεύθερων επαγγελματιών που έχουν πληγεί από το σεισμό.

Το πρόγραμμα «Ξανά στη Δουλειά» αποτέλεσε το κυριότερο μέτρο πρόληψης της μακροχρόνιας ανεργίας των «ενηλίκων» ανέργων. Στο πρόγραμμα αυτό εντάσσονται δύο υποπρογράμματα, το πρόγραμμα επιχορήγησης «Νέων Θέσεων Εργασίας» (ΝΘΕ) και το πρόγραμμα ενίσχυσης της αυτοαπασχόλησης «Νέοι Ελεύθεροι Επαγγελματίες» (ΝΕΕ). Ένα ποσοστό των θέσεων και των δύο υποπρογραμμάτων αφορούν τον πολιτισμικό τομέα. Το πρόγραμμα «Ξανά στη Δουλειά» σημείωσε μεγάλη επιτυχία με συνέπεια να υπάρξει υπερκάλυψη των θέσεων που είχαν προκηρυχθεί και για τα δύο υποπρογράμματα. Το πρόγραμμα προβλέπει ευνοϊκή μεταχείριση των γυναικών, των ΑΜΕΑ, των ανέργων που προέρχονται από μαζικές απολύσεις και των ανέργων στους θύλακες ανεργίας. Το 60% των θέσεων του προγράμματος καλύφθηκαν από γυναίκες και 7% των θέσεων καλύφθηκαν από άτομα με ειδικές ανάγκες. Πρέπει να σημειωθεί ότι το 60% των θέσεων που δημιουργήθηκαν από το πρόγραμμα των «Νέων Θέσεων Εργασίας» διατηρήθηκε και μετά το πέρας του προγράμματος.

Εκτός του προγράμματος «Ξανά στη δουλειά», ο ΟΑΕΔ υλοποιεί προγράμματα κατάρτισης για τους «ενήλικες» άνεργους και συγκεκριμένα προγράμματα προκατάρτισης, προγράμματα συνεχιζόμενης και προγράμματα εναλλασσόμενης συνεχιζόμενης κατάρτισης στα Κέντρα Επαγγελματικής Τεχνικής Κατάρτισης (ΚΕΤΕΚ). Το 25% των «ενηλίκων» ανέργων που μετείχαν στα προγράμματα κατάρτισης του ΟΑΕΔ δεν είχαν συμπληρώσει 12 μήνες ανεργίας. Η αναβάθμιση των Υπηρεσιών Απασχόλησης αναμένεται να αυξήσει αυτό το ποσοστό τα επόμενα έτη. Οι «ενήλικες» άνεργοι μετέχουν επίσης με μικρό ποσοστό στο πρόγραμμα επαγγελματικής εμπειρίας Stage.

Για το 2000 προβλέπεται να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην αξιολόγηση της διαδικασίας υλοποίησης και των αποτελεσμάτων των εναλλακτικών προγραμμάτων που προσφέρονται στους «ενήλικες» άνεργους. Θα διατηρηθούν οι ευνοϊκοί όροι που ισχύουν για τις γυναίκες, τα ΑΜΕΑ, τους άνεργους που προέρχονται από μαζική απόλυση, τις περιοχές εφαρμογής των ΤΣΑ και τις περιοχές – θύλακες ανεργίας.

Το πρόγραμμα φύλαξης σχολείων από άνεργους σχεδιάστηκε και υλοποιείται το τρέχον έτος. Το πρόγραμμα αυτό αποτελεί μία πολύ καλή πρακτική διότι παρέχει απασχόληση σε «ενήλικες» άνεργους καλύπτοντας ταυτοχρόνως μία σημαντική κοινωνική ανάγκη. Το πρόγραμμα αυτό είναι ένα πιλοτικό πρόγραμμα το οποίο αναμένεται να επεκταθεί και σε άλλους τομείς.

Το πρόγραμμα της ολοκληρωμένης παρέμβασης στοχεύει στην πρόληψη και αντιμετώπιση της ανεργίας που οφείλεται σε ομαδικές απολύσεις λόγω διαρθρωτικών αλλαγών. Το πρόγραμμα θα επεκταθεί και σε περιοχές εφαρμογής των ΤΣΑ, σε θύλακες ανεργίας, σε φθίνοντες κλάδους και επαγγέλματα και σε αγροτικές περιοχές.

Για τους άνεργους μεγαλύτερης ηλικίας, προβλέπεται η συνέχιση του προγράμματος επιχορήγησης της απασχόλησης ανέργων κοντά στο όριο συνταξιοδότησης το οποίο χρηματοδοτείται από το

Λογαριασμό Απασχόλησης και Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΛΑΕΚ). Τα χρήματα του ΛΑΕΚ προέρχονται από συνεισφορές των κοινωνικών εταίρων. Όταν δεν είναι δυνατή η τοποθέτηση των ανέργων αυτής της κατηγορίας σε θέση εργασίας, προβλέπεται – εφόσον συμφωνήσουν στο σημείο αυτό και οι κοινωνικοί εταίροι – η ασφαλιστική κάλυψη των μακροχρόνια ανέργων, άνω των 60 ετών (ή άνω των 55 προκειμένου για γυναίκες), μέχρι τη συνταξιοδότησή τους από τον ΟΑΕΔ. Προβλέπεται επιπλέον η δυνατότητα μηνιαίας επιχορήγησης για την απασχόλησή τους, εφόσον το επιθυμούν, σε βοηθητικές υπηρεσίες προς όφελος του κοινωνικού συνόλου (μερική απασχόληση σε δήμους, κοινωφελείς φορείς, φύλαξη σχολείων, κλπ.).

ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΘΗΤΙΚΑ ΣΤΑ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΑ ΜΕΣΑ

Η αναβάθμιση των Υπηρεσιών Απασχόλησης ενισχύεται με τη σχεδιαζόμενη δημιουργία έξι κέντρων επαγγελματικού προσανατολισμού, τη λειτουργία των Εξειδικευμένων Κέντρων Σχεδιασμού Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΕΚΕΣΕΚ) και την εφαρμογή της Κάρτας Απασχόλησης. Επίσης, στον εκσυγχρονισμό συμβάλει η χρήση του διαδικτύου, στο οποίο καταχωρούνται όλα τα προγράμματα του ΟΑΕΔ, ενώ εντός του 2000 προβλέπεται η δυνατότητα αναζήτησης εργοδοτών από ανέργους και προσωπικού από εργοδότες μέσω του Internet. Ταυτόχρονα προωθείται η εκπόνηση επιχειρησιακού σχεδίου του ΟΑΕΔ και η δημιουργία έξι κινητών μονάδων ενημέρωσης και εξυπηρέτησης κοινού, από τις οποίες οι τρεις πρώτες θα τεθούν σε λειτουργία μέσα στο πρώτο εξάμηνο του 2000.

Παράλληλα με την αναβάθμιση των Υπηρεσιών Απασχόλησης, αναθεωρούνται τα προγράμματα ενίσχυσης της απασχολησιμότητας και προσαρμόζονται στις πραγματικές ανάγκες των ανέργων και της αγοράς εργασίας. Οι βασικές αρχές που διέπουν τα προγράμματα ενεργητικής πολιτικής είναι οι ακόλουθες:

- Είναι προσαρμοσμένα στις ανάγκες συγκεκριμένων ομάδων στόχου: νέοι, γυναίκες, μακροχρόνια άνεργοι, ειδικές κοινωνικές ομάδες. Δίνεται προτεραιότητα σε κατηγορίες ατόμων που πλήττονται ιδιαίτερα από την ανεργία (γυναίκες, ΑΜΕΑ, φθίνοντες κλάδοι και επαγγέλματα, θύλακες ανεργίας).
- Στο σχεδιασμό λαμβάνονται υπόψη οι τάσεις και οι διαρθρωτικές αλλαγές της Ελληνικής και διεθνούς οικονομίας.
- Γίνονται ολοκληρωμένες παρεμβάσεις, για παράδειγμα υλοποιούνται δράσεις που περιλαμβάνουν κατάρτιση και πρακτική άσκηση.
- Στοχεύουμε στην παροχή εξατομικευμένης παρέμβασης για κάθε άνεργο.
- Χρησιμοποιούνται κριτήρια επιλογής για την επιλογή των επιχειρήσεων που επιχορηγούνται για την απασχόληση και την επαγγελματική εμπειρία ανέργων που προωθούν τους γενικότερους στόχους της ελληνικής πολιτικής απασχόλησης (αύξηση της απασχόλησης, στήριξη της επιχειρηματικότητας των μικρών επιχειρήσεων, 35ωρο, κλπ).
- Η γεωγραφική κατανομή των κονδυλίων πραγματοποιείται με τρόπο ώστε να διατίθενται περισσότεροι πόροι σε περιοχές με μικρότερη ανάπτυξη και μεγαλύτερους δείκτες ανεργίας, σε αγροτικές και σε νησιωτικές περιοχές.
- Η συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους και την τοπική αυτοδιοίκηση ενισχύεται συνεχώς.
- Σχεδιάζεται και υλοποιείται συνεχής αξιολόγηση των παρεμβάσεων.

Το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας πραγματοποιεί προγράμματα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης ανέργων στελεχών του Εμπορικού Ναυτικού. Ο κλάδος του Εμπορικού Ναυτικού αποτελεί έναν σημαντικότερο κλάδο οικονομικής δραστηριότητας στην Ελλάδα. Η πολιτική που ακολουθείται από το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας στοχεύει στη συνεχή επιμόρφωση των στελεχών του Εμπορικού Ναυτικού με στόχο την επαγγελματική τους εξασφάλιση και ανέλιξη, την

εξασφάλιση της ασφάλειας των εργαζομένων, την εξειδίκευσή τους σε σύγχρονα γνωστικά αντικείμενα και την εκ νέου ένταξή τους σε περιπτώσεις μακράς απουσίας από το ναυτικό επάγγελμα. Στην αναβάθμιση του επιπέδου σπουδών σημαντικότερο ρόλο παίζει η χρήση σύγχρονου εξοπλισμού (απομιμητές ναυτικών μηχανών) που χρησιμοποιείται για την πρακτική άσκηση των σπουδαστών.

Όσον αφορά την ενεργοποίηση των ηλικιωμένων ανέργων, αν και στην Ελλάδα είναι σχετικά μικρός ο αριθμός τους, λαμβάνονται ορισμένα ειδικά μέτρα για την κατηγορία αυτή. Συγκεκριμένα σχεδιάστηκαν ειδικές παρεμβάσεις με τις οποίες επιδιώκεται η τοποθέτηση των ηλικιωμένων ανέργων σε θέσεις απασχόλησης. Όταν η τοποθέτηση του ανέργου σε θέση απασχόλησης δεν είναι δυνατή, προβλέπεται – εφόσον συμφωνήσουν στο σημείο αυτό οι κοινωνικοί εταίροι – το πρόγραμμα να καλύπτει τις ασφαλιστικές εισφορές του ανέργου μέχρι τη συνταξιοδότησή του. Ο ΟΑΕΔ παρέχει τη δυνατότητα επιπλέον επιχορήγησης για την προσφορά βοηθητικών υπηρεσιών προς όφελος του κοινωνικού συνόλου όπως τη μερική απασχόληση σε δήμους και κοινωφελείς φορείς.

Σημαντική είναι η συμβολή των κοινωνικών εταίρων και στη δημιουργία νέων δομών για την υποστήριξη των επιχειρήσεων, των εργαζομένων και των ανέργων. Οι δομές αυτές δημιουργούνται από τους κοινωνικούς εταίρους και τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης αφού υπογραφεί μία προγραμματική σύμβαση μεταξύ των ενδιαφερομένων φορέων και του ΟΑΕΔ, ο οποίος υποστηρίζει τεχνικά και οικονομικά τη λειτουργία των νεοσύστατων φορέων. Για παράδειγμα δημιουργούνται Κέντρα Πληροφόρησης για Νέους με τη μορφή αυτή, τα οποία θα ασχολούνται – μεταξύ άλλων – και με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι νέοι στην αγορά εργασίας.

Το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο εξασφαλίζει ανοιχτή πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση μιας μεγάλης μερίδας του πληθυσμού. Τα προγράμματά του, 6 προπτυχιακά και 19 μεταπτυχιακά,

συνδέονται με σαφείς ανάγκες της οικονομίας και της κοινωνίας. Σημαντική είναι η συνεισφορά του στην προώθηση του θέματος της ισότητας δίνοντας την ευκαιρία σε ένα σημαντικό αριθμό Ελληνίδων, που λόγω του οικογενειακού τους βίου δεν είχαν την ευκαιρία να ικανοποιήσουν τις πνευματικές ανησυχίες τους και να αποκτήσουν τα απαραίτητα εφόδια για την ενεργό συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας. Το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο χρησιμοποιεί μεθόδους εξ αποστάσεως διδασκαλίας. Για το 2000 προβλέπεται η ανάπτυξη, προσαρμογή και εφαρμογή νέων προγραμμάτων σπουδών σε προπτυχιακό, μεταπτυχιακό και επιμορφωτικό επίπεδο καθώς επίσης και η παραγωγή διδακτικού υλικού και υλικού αξιολόγησης (έντυπου, ηλεκτρονικού και οπτικοακουστικού).

Στην ενίσχυση της δια βίου κατάρτισης συμβάλουν και τα Προγράμματα Σπουδών Επιλογής (ΠΣΕ) με τα οποία επιτυγχάνεται η επιμόρφωση, η συμπληρωματική εκπαίδευση και η εξειδίκευση των σπουδαστών και πτυχιούχων. Με τα ΠΣΕ δίνεται η δυνατότητα συμμετοχής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση σε άτομα μεγαλύτερης ηλικίας καθώς επίσης και η ευκαιρία σε οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο, σε διάφορα στάδια της επαγγελματικής του ζωής, να επανακαταρτιστεί ή και να κατάρτιζεται δια βίου με παράλληλη επαγγελματική και εκπαιδευτική ενασχόληση. Τα ΠΣΕ συμβάλουν στην δια βίου εκπαίδευση, παρέχοντας ευέλικτη εκπαίδευση σε νέους κυρίως τομείς της επιστήμης και της τεχνολογίας. Ήδη υλοποιούνται 25 ΠΣΕ με την συμμετοχή 5 ΑΕΙ και 7 ΤΕΙ και η αποκτηθείσα εμπειρία θα εξασφαλίσει την περαιτέρω ανάπτυξή τους τα επόμενα έτη. Σημαντικές συνιστώσες για την περαιτέρω πορεία των προγραμμάτων είναι η συνεχής αξιολόγηση και ανανέωσή τους ώστε να ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες καθώς και η πιστοποίηση και αναγνώριση των κύκλων σπουδών τους.

Μέρος της πολιτικής ενίσχυσης της δια βίου εκπαίδευσης για την ανάπτυξη ενός ειδικευμένου και προσαρμόσιμου εργατικού δυναμικού

αποτελεί και η Συμπληρωματική Εκπαίδευση των Αποφοίτων ΑΕΙ – ΤΕΙ που υλοποιείται στα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας, καλύπτοντας το κενό που υπήρχε στην ανάγκη συνεχούς επιμόρφωσης των αποφοίτων πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, η οποία εμφανίζεται σήμερα περισσότερο επιτακτική από ποτέ. Επιχειρείται η συμπλήρωση των δεξιοτήτων των αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μέσα από το σχεδιασμό και την υλοποίηση ολοκληρωμένων προγραμμάτων βραχυχρόνιας συμπληρωματικής εκπαίδευσης σε αποφοίτους ΑΕΙ – ΤΕΙ ώστε να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της ελληνικής και διεθνούς αγοράς εργασίας.

Με στόχο την ανάπτυξη ευέλικτων μορφών συνεχιζόμενης επιμόρφωσης για τον ενήλικο πληθυσμό της χώρας σχεδιάστηκαν τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας τα οποία στοχεύουν στην επανένταξη των ατόμων, που διέκοψαν πρόωρα τη βασική τους εκπαίδευση, προσαρμόζοντας ανάλογα τις μεθόδους διδασκαλίας ώστε να καταπολεμηθεί ο λειτουργικός τους αναλφαβητισμός. Ο θεσμός των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας ήταν καινούργιος για την Ελλάδα και αυτό είχε ως συνέπεια την ανάγκη επίλυσης μίας σειράς διαδικαστικών θεμάτων για τη λειτουργία τους. Τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν οφείλονται κυρίως στην πολυπλοκότητα των δράσεων των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας, με αποτέλεσμα ένα μόνο Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας να αρχίσει τη λειτουργία του μέσα στο 2000 στο Δήμο Περιστερίου όπου δίνεται η δυνατότητα σε άτομα που είχαν εγκαταλείψει την υποχρεωτική εκπαίδευση να αποκτήσουν απολυτήριο τίτλο Γυμνασίου παρακολουθώντας, ειδικά προσαρμοσμένα προγράμματα διδασκαλίας. Η λειτουργία των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ) αναμένεται να συνεχιστεί προκειμένου να εξασφαλιστεί για κάθε πολίτη η απόκτηση πιστοποιητικού υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

Το πρόγραμμα της Γενικής Εκπαίδευσης Ενηλίκων απευθύνεται σε άτομα άνω των 16 ετών τα οποία δεν έχουν συμπληρώσει ή

παρακολουθήσει το σύστημα υποχρεωτικής εκπαίδευσης και επιχειρεί να περιορίσει τη μείωση του αναλφαριθμητισμού, να συμπληρώσει τη βασική εκπαίδευση και να ενισχύσει την απόκτηση προσόντων και δεξιοτήτων. Το πρόγραμμα επιδιώκει την ανάπτυξη ευέλικτων μορφών συνεχιζόμενης επιμόρφωσης για τον ενήλικο πληθυσμό της χώρας δίνοντας έμφαση σε ευαίσθητες κοινωνικά ομάδες και παρέχοντας τεχνικές γνώσεις που να συνδέονται με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Η Ενισχυτική Διδασκαλία επιδιώκει – λειτουργώντας προληπτικά – να ενισχύσει τη σχολική επίδοση κυρίως στις περιοχές της χώρας όπου παρατηρείται υψηλή σχολική αποτυχία. Ο βασικός στόχος είναι η πρόληψη της σχολικής διαρροής στις βαθμίδες της εννιάχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στην ενίσχυση των μαθητών των νυχτερινών γυμνασίων. Παράλληλα, επιδιώκεται η ενίσχυση των αδύνατων μαθητών του λυκείου. Η πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος της ενισχυτικής διδασκαλίας ολοκληρώθηκε, με την εφαρμογή εξατομικευμένων και συμμετοχικών μεθόδων διδασκαλίας σε περιορισμένο αριθμό σχολείων της χώρας, που ανήκαν σε περιοχές με υψηλό ποσοστό σχολικής αποτυχίας και διαρροής. Η ενισχυτική διδασκαλία εφαρμόστηκε σε 102 εκ των 137 σχολείων για τα οποία είχε προγραμματισθεί για το σχολικό έτος 1999 – 2000. Η αξιολόγηση της πιλοτικής εφαρμογής έδειξε ότι το πρόγραμμα της ενισχυτικής διδασκαλίας είχε πολύ μεγάλη επιτυχία. Είναι χαρακτηριστικό, ότι το πρόγραμμα συνέβαλε όχι μόνο στην αύξηση της επίδοσης των αδύναμων μαθητών αλλά και στην αύξηση της επίδοσης του συνόλου των μαθητών στις τάξεις στις οποίες εφαρμόστηκε.

Στη γενικότερη αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος, με την οποία έμμεσα αποφεύγεται η μαθητική διαρροή, συμβάλουν επίσης η ανάπτυξη του θεσμού του επαγγελματικού προσανατολισμού και τα προγράμματα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών. Τα τελευταία χρόνια έχει γίνει με σοβαρή προσπάθεια ανάπτυξης του θεσμού της

Συμβουλευτικής και του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού που παρέχει έγκαιρη ενημέρωση και πληροφόρηση για την αγορά εργασίας καθώς και συμβουλές για την επιλογή της επαγγελματικής και κατεύθυνσης που ταιριάζει σε κάθε μαθητή.

Η πρακτική άσκηση φοιτητών ΤΕΙ – ΑΕΙ συμβάλει επίσης στη σύνδεση της εκπαιδευτικής με την παραγωγική διαδικασία. Στόχος της ενέργειας είναι η εξοικείωση των φοιτητών με το εργασιακό περιβάλλον και η απόκτηση εργασιακής εμπειρίας. Θεωρείται πετυχημένη ενέργεια. Προς το παρόν προβλέπεται για το σύνολο σχεδόν των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων αλλά δεν είναι υποχρεωτική για όλα τα τμήματα των ΑΕΙ αλλά ούτε και για το σύνολο των φοιτητών στο κάθε τμήμα. Είναι χρήσιμο να θεσμοθετηθεί η πρακτική άσκηση σαν υποχρεωτική δραστηριότητα για όλα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Για το 2000 προβλέπεται να αναζητούνται και να επιλέγονται οι επιχειρήσεις φορείς υποδοχής των φοιτητών όπου στη συνέχεια θα ασκούνται οι φοιτητές και στη συνέχεια η πρακτική άσκηση των φοιτητών θα αξιολογείται από στελέχη της επιχείρησης και του εκπαιδευτικού ιδρύματος.

Το Υπουργείο Παιδείας μέσω των προγραμμάτων του παρέχει επίσης ένα πλαίσιο στήριξης για την καλύτερη κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Συγκεκριμένα με την «Ειδική Αγωγή» προσφέρθηκαν ενέργειες κατάρτισης και ευαισθητοποίησης σε διοικητικά στελέχη και εκπαιδευτικούς προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Με την «Ειδική Αγωγή» επιδιώκεται τα άτομα με ειδικές ανάγκες να εντάσσονται ομαλά στη σχολική και την κοινωνική ζωή και να διαβιούν με αυτονομία. Τα έργα επιμόρφωσης στελεχών, εκπαιδευτικών προσχολικής αγωγής, εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής, και ειδικού προσωπικού σχολικών μονάδων υλοποιήθηκαν το 1999 με ιδιαίτερη επιτυχία. Σημαντική υπήρξε – μεταξύ άλλων – η ευαισθητοποίηση ενός ευρύ κύκλου προσώπων που αναλαμβάνουν την ευθύνη των ατόμων αυτών και η εξειδίκευση των εκπαιδευτικών στις προσεγγίσεις και τις

μεθόδους εκείνες που εξασφαλίζουν τον ανωτέρω στόχο. Η εισαγωγή της σύγχρονης τεχνολογίας στα σχολεία ειδικής αγωγής, η αναβάθμιση των προγραμμάτων σπουδών και ο εκσυγχρονισμός του τεχνολογικού εξοπλισμού των σχολικών μονάδων ειδικής αγωγής συνετέλεσαν στην ολοκλήρωση της παρεχόμενης ειδικής αγωγής.

Με την «Εκπαίδευση Ατόμων Ειδικών Κατηγοριών» προσφέρεται εκπαίδευση σε ειδικές κατηγορίες του Ελληνικού μαθητικού πληθυσμού, δηλαδή σε Τσιγγάνους, παλιννοστούντες, αλλοδαπούς και ομογενείς. Ο κύριος στόχος είναι με την υλοποίηση πιλοτικών προγραμμάτων επιμορφώσεων σε διάφορα σχολεία και την δημιουργία ειδικού εκπαιδευτικού δίγλωσσου υλικού για την εκμάθηση της Ελληνικής γλώσσας, να θεσπιστεί η διαπολιτισμική προσέγγιση στην εκπαίδευση στη χώρα μας. Η πρόοδος που επιτεύχθηκε υπήρξε πολύ σημαντική και οι παρεμβάσεις που πραγματοποιήθηκαν τόσο με το παραγόμενο διδακτικό υλικό όσο και με τις επιμορφώσεις των εκπαιδευτικών και την ενημέρωση γονέων και μαθητών είχαν θετικές επιδράσεις στην ανάπτυξη διαπολιτισμικής συνείδησης στα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας δίνοντας ευκαιρίες απασχόλησης και στα άτομα ειδικών κατηγοριών.

ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Τα μέτρα που χρησιμοποιούνται για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας είναι τα ακόλουθα:

- 1) Κίνητρα για την αύξηση των δαπανών σε κεφαλαιουχικό εξοπλισμό, υιοθέτηση των νέων τεχνολογιών και δαπανών για έρευνα και ανάπτυξη.
- 2) Οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις προβλέπουν τη δημιουργία ειδικού αφορολόγητου αποθεματικού για τη διενέργεια παραγωγικών επενδύσεων, την ταχεία απόσβεση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και του λογισμικού που χρησιμοποιείται.

- 3) Χρηματοδότηση επενδύσεων για τη μεταποίηση προϊόντων του πρωτογενή τομέα. Οι επενδύσεις αυτές οδηγούν σε άμεση μετάποίηση των αγροτικών προϊόντων και στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Ορισμένες από τις νέες αυτές θέσεις εργασίας ενδέχεται όμως να καταλαμβάνονται από άτομα τα οποία ήδη απασχολούνται στον αγροτικό τομέα.
- 4) Δημιουργία δικτύων επιχειρήσεων με στόχο την ανταλλαγή πληροφοριών και την αξιοποίηση οικονομιών κλίμακας σε ορισμένες υποστηρικτικές προς τις επιχειρήσεις υπηρεσίες. Η δράση αυτή οδηγεί στην αποφυγή επικάλυψης αρμοδιοτήτων και παρεχόμενων υπηρεσιών από τοπικούς φορείς σε θέματα πληροφόρησης, σχεδιασμού και υλοποίησης προγραμμάτων και παροχής υπηρεσιών. Το μέτρο αυτό περιλαμβάνεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Βιομηχανίας του Υπουργείου Ανάπτυξης.
- 5) Δράσεις οι οποίες περιλαμβάνονται στην κοινοτική πρωτοβουλία Business Environment Simplification Taskforce (BEST). Ορισμένες από τις ενέργειες οι οποίες εμπίπτουν σε αυτή την πρωτοβουλία, η οποία έχει σκοπό την τόνωση της επιχειρηματικότητας, είναι η κατάρτιση επιχειρηματιών, και δη των γυναικών, μέτρα για την ενθάρρυνση των μεταβιβάσεων και των συγχωνεύσεων, δημιουργία θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων.
- 6) Διευκόλυνση της πρόσβασης των επιχειρήσεων σε κεφάλαια μέσω των ακόλουθων θεσμών:
  - (α) Λειτουργία της Νέας Χρηματιστηριακής Αγοράς.
  - (β) Ενθάρρυνση μέσω φορολογικών κινήτρων (Νόμος 2789/2000) της δημιουργίας Εταιρειών Κεφαλαίου Επιχειρηματικών Συμμετοχών (ΕΚΕΣ/venture capital).
  - (γ) Ευνοϊκότερη ρύθμιση των επιχειρηματικών ομολόγων τα οποία τώρα φορολογούνται με τον ίδιο συντελεστή (10%) με τους αντίστοιχους κρατικούς τίτλους (Νόμος 2789/2000, Άρθρο 26).
  - (δ) Λειτουργία νέων επενδυτικών εργαλείων: αμοιβαία κεφάλαια σε

ακίνητα και εταιρείες επενδύσεων σε ακίνητη περιουσία.

(ε) Σύσταση ειδικής εταιρείας που θα λειτουργεί ως θεσμικός επενδυτής και θα συνάπτει προγραμματικές συμβάσεις με τράπεζες για την παροχή συγκεκριμένων υπηρεσιών κατά κλάδο, κατηγορία επιχειρήσεων ή περιοχή.

(στ) Προετοιμασία του θεσμικού πλαισίου για τη λειτουργία του ηλεκτρονικού εμπορίου.

Ο αναπτυξιακός νόμος 2601 εφαρμόστηκε το 1998 και 1999 και συνεχίζει να εφαρμόζεται το 2000. Ο πρωτεύον στόχος του νόμου είναι η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και κατά δεύτερο λόγο η ενίσχυση (άμεση και έμμεση) της απασχόλησης. Τα μέσα για την επίτευξη των στόχων αυτών αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα. Τα μέσα αυτά οδηγούν σε μείωση των γενικών εξόδων των επιχειρήσεων και ανταποκρίνονται στο ζητούμενο της κατευθυντήριας γραμμής. Στη διαμόρφωση του νόμου αυτού συνέβαλλαν ουσιαστικά οι κοινωνικοί εταίροι. Η πιστοποίηση της ολοκλήρωσης και λειτουργίας των επενδύσεων που εγκρίνονται στα πλαίσια του νόμου γίνεται από γνωμοδοτικές επιτροπές στις οποίες συμμετέχουν και οι κοινωνικοί εταίροι και οι κλαδικοί φορείς. Η αξιολόγηση της μέχρι τώρα πορείας του αναπτυξιακού νόμου είναι θετική.

Πέραν των μέτρων τα οποία έχουν ήδη εισαχθεί μελετώνται τη στιγμή τα ακόλουθα εργαλεία για τη διευκόλυνση της πρόσβασης των επιχειρήσεων σε κεφάλαια:

(α) Δημιουργία ενός ταμείου για τη συγχρηματοδότηση επενδύσεων στον τομέα των νέων τεχνολογιών. Στο ταμείο αυτό επιδιώκεται να συμμετάσχει αφ' ενός το κράτος, με έσοδα από ιδιωτικοποιήσεις, και αφ' ετέρου εταιρείες κεφαλαίου επιχειρηματικών συμμετοχών.

(β) Διεύρυνση του θεσμού της τιτλοποίησης και στον ιδιωτικό τομέα.

(γ) Δημιουργία οργανωμένης αγοράς εταιρικών ομολόγων.

(δ) Δημιουργία συστήματος εγγυοδοσίας τραπεζικών δανείων ή ίδρυση τράπεζας για τη χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

(ε) Διάδοση άλλων εργαλείων του χρηματοπιστωτικού συστήματος όπως π.χ. leasing, factoring, forfaiting.

(στ) Κατάργηση του ειδικού φόρου τραπεζικών εργασιών (ΕΦΤΕ) από της Ιανουαρίου 2001. Η κατάργηση του φόρου αυτού αναμένεται να μειώσει το κόστος των τραπεζικών συναλλαγών.

(ζ) Συμβολή στη χρηματοδότηση των απαραίτητων υλικοτεχνικών υποδομών για τη χρήση ηλεκτρονικού εμπορίου από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Η δράση αυτή θα χρηματοδοτηθεί από το 3^ο Κοινωνικό Πλαίσιο Στήριξης.

Όσον αφορά την τόνωση της αυτοαπασχόλησης δύο συγκεκριμένων ομάδων, των γυναικών και των νέων, εφαρμόζονται δύο προγράμματα του Επιχειρησιακού Προγράμματος της Βιομηχανίας (ΕΠΒ). Το πρόγραμμα για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας των γυναικών στοχεύει στη διευκόλυνση της επιχειρηματικότητας των γυναικών, οι οποίες υποεκπροσωπούνται στο σύνολο των αυτοαπασχολουμένων. Οι επιχειρήσεις που εντάχθηκαν στο πρόγραμμα αντιπροσωπεύουν ένα μεγάλο εύρος κλάδων, με μεγαλύτερη αντιπροσώπευση του κλάδου τροφίμων – ποτών, εκτυπώσεων – εκδόσεων και αναπαραγωγής προεγγεγραμμένων μέσων εγγραφής ήχου εικόνας και μέσων πληροφορικής, κατασκευής προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά, κατασκευής επίπλων και πληροφορικής. Ανάλογη επιτυχία σημείωσε και το πρόγραμμα ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας των νέων, το οποίο επιδοτεί τη δημιουργία επιχειρήσεων από νέους ανθρώπους ηλικίας 19-30 ετών, στη μεταποίηση και τον τριτογενή τομέα. Το 1999 ενισχύθηκαν νέες ή υφιστάμενες επιχειρήσεις (με λιγότερο από 3 έτη λειτουργίας) και εντάχθηκαν και επιχειρηματίες μεγαλύτερης από την προαναφερόμενη ηλικίας, με στόχο τη δημιουργία 4896 θέσεων εργασίας, εκ των οποίων έχει πιστοποιηθεί η δημιουργία των 2795 θέσεων. Τα προγράμματα

συνεχίζονται το 2000, και η συμβολή τους αναμένεται να είναι σημαντική στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένων και των θέσεων των αυτοαπασχολούμενων.

Το Υπουργείο Ανάπτυξης υλοποιεί επίσης μέτρα κατάρτισης για την υποστήριξη συγκεκριμένων δράσεων του Επιχειρησιακού Προγράμματος της Βιομηχανίας, τα οποία στοχεύουν στην ενίσχυση του επιχειρηματικού πνεύματος και στην αναβάθμιση των γνώσεων και των δεξιοτήτων των επιχειρηματιών και των εργαζομένων στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Η κατάρτιση αφορά οριζόντια και κλαδικά θεματικά αντικείμενα και υλοποιείται από εξειδικευμένους φορείς του Υπουργείου Ανάπτυξης, φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα, ΑΕΙ και ΤΕΙ. Ο πρώτος κύκλος ολοκληρώθηκε με 312 προγράμματα κατάρτισης και 11.170 καταρτισθέντες, και ο δεύτερος κύκλος υλοποιείται το 2000 με 296 προγράμματα κατάρτισης και 5.220 καταρτιζόμενους.

Ειδικά για τον κλάδο της γεωργίας λαμβάνονται από το Υπουργείο Γεωργίας μια σειρά από μέτρα που προωθούν την επιχειρηματικότητα στο κλάδο και παρέχουν υποστηρικτικές υπηρεσίες για την ενίσχυση της αυτοαπασχόλησης στον πρωτογενή τομέα. Υλοποιούνται προγράμματα κατάρτισης των εργαζομένων στον πρωτογενή τομέα, οι οποίοι είναι στην πλειοψηφία τους αυτοαπασχολούμενοι. Η κατάρτιση στοχεύει στην βελτίωση των επαγγελματικών γνώσεων των εργαζομένων στον πρωτογενή τομέα, για την παραγωγή καλύτερου και με τους καλύτερους δυνατούς οικονομικούς όρους γεωργικού προϊόντος καθώς και στην παροχή των απαραίτητων γνώσεων για τη στήριξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας στη γεωργία.

Το πρόγραμμα του Επιχειρησιακού Προγράμματος Βιομηχανίας του Υπουργείου Ανάπτυξης, για τον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στον τομέα των υπηρεσιών συμβάλλει επίσης στην ενίσχυση της απασχόλησης στον τομέα των υπηρεσιών. Με το πρόγραμμα αυτό επιχορηγούνται δράσεις

που αφορούν υποστηρικτικές ενέργειες για την εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων διοίκησης και οργάνωσης, προμήθεια τεχνολογίας, μεταφορά τεχνογνωσίας και διάχυση πληροφοριών, σύναψη επιχειρηματικών και εμπορικών συνεργασιών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, ενέργειες προώθησης – προβολής των επιχειρήσεων, και κατάρτισης του προσωπικού τους.

Τα προγράμματα ενδοεπιχειρησιακής κατάρτισης εργαζομένων έχουν σχεδιαστεί για τους εργαζόμενους του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα, και αποσκοπούν στην ταχύτερη προσαρμογή των εργαζομένων στις νέες απαιτήσεις που παρουσιάζονται λόγω της εισαγωγής νέων τεχνολογιών και νέων μεθόδων οργάνωσης της εργασίας. Τα προγράμματα αυτά στοχεύουν στην αύξηση της παραγωγικότητας των εργαζομένων και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. Περιλαμβάνουν δύο υποπρογράμματα, το πρώτο εκ των οποίων καλύπτει τις επιχειρήσεις που έχουν 1-99 εργαζομένους ενώ το δεύτερο καλύπτει τις επιχειρήσεις που έχουν άνω των 100 εργαζομένων.

Η Πρωτοβουλία ADAPP αποσκοπεί στη διευκόλυνση της προσαρμογής, του εργατικού δυναμικού στις βιομηχανικές αλλαγές, στην υποβοήθηση, των επιχειρήσεων προκειμένου να αυξήσουν την παραγωγικότητά τους, στην πρόληψη της ανεργίας μέσω της βελτίωσης των επαγγελματικών δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού και στην υποστήριξη της δημιουργίας νέων δραστηριοτήτων.

Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

Το πρόγραμμα ενίσχυσης της γυναικείας επιχειρηματικότητας του Υπουργείου Ανάπτυξης με το οποίο ενισχύεται η αυτοαπασχόληση και η επιχειρηματικότητα των γυναικών είχε ιδιαίτερη επιτυχία κατά το 1999 και αναμένεται να συνεχιστεί και το 2000. Πρέπει να επισημανθεί ότι με το πρόγραμμα αυτό δεν ενισχύεται απλώς η γυναικεία απασχόληση αλλά ενισχύεται η απασχόληση των γυναικών σε έναν τομέα στον οποίο

παραδοσιακά υποεκπροσωπούνται. Οι δομές γυναικείας επιχειρηματικότητας που δημιουργήθηκαν μέσω του προγράμματος NOW λειτουργούν συμπληρωματικά προς την ίδια κατεύθυνση.

Ειδικότερα για την προώθηση της αυτοαπασχόλησης και της επιχειρηματικότητας των γυναικών σε αγροτικές, ορεινές ή νησιωτικές περιοχές έχει σχεδιαστεί ειδικό πρόγραμμα.

Περιλαμβάνει επίσης δράσεις πληροφόρησης των γυναικών των αγροτικών περιοχών με στόχο την επαγγελματική και επιχειρηματική ενεργοποίησή τους καθώς και την ανάπτυξη και κοινωνική συνοχή των περιοχών.

Ο ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΒΙΟΥ

Περιγραφή της υπάρχουσας κατάστασης:

Η συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας στην Ελλάδα εξακολουθεί να παραμένει χαμηλή σε σύγκριση με τη συμμετοχή των ανδρών στην Ελληνική αγορά εργασίας και σε σύγκριση με τη συμμετοχή των γυναικών σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Το 1998 οι άνδρες συμμετείχαν με ποσοστό 64% στο εργατικό δυναμικό ενώ οι γυναίκες συμμετείχαν με ποσοστό 39%. Τα οικογενειακά βάρη τα οποία επωμίζονται σε μεγαλύτερο βαθμό οι γυναίκες από τους άνδρες αποτελούν έναν σημαντικό ανασταλτικό παράγοντα ενεργοποίησης των γυναικών στην αγορά εργασίας. Στην χαμηλή ενεργοποίηση των γυναικών συμβάλλει και το θεσμικό πλαίσιο το οποίο δεν διευκολύνει πάντα τον αρμονικό συνδυασμό του επαγγελματικού και οικογενειακού βίου.

Στόχοι πολιτικής:

Οι πολιτικές που ακολουθούνται στοχεύουν στη μείωση των υφιστάμενων δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες κατά την ένταξη και παραμονή τους στην αγορά εργασίας και στην δημιουργία του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου που θα διευκολύνει τον αρμονικό

συνδυασμό του επαγγελματικού και οικογενειακού βίου. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στη βελτίωση της ποιότητας του συστήματος κοινωνικής υποδομής και συγκεκριμένα των παρεχόμενων υπηρεσιών φροντίδας και εκπαίδευσης των παιδιών και των άλλων εξαρτημένων ατόμων ώστε να μπορέσει η γυναίκα να αποδεσμευτεί από ορισμένες από αυτές τις υποχρεώσεις και να μπορέσει να ενταχθεί στην αγορά εργασίας.

Το πρόγραμμα δημιουργίας Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών:

Συγκεκριμένα δημιουργήθηκαν και στελεχώθηκαν 121 ΚΔΑΠ και βρεφονηπιακοί σταθμοί. Παράλληλα λειτουργεί με επιτυχία ο θεσμός του ολοήμερου σχολείου ο οποίος προβλέπεται να επεκταθεί σε όλη τη χώρα. Σήμερα λειτουργούν 700 νηπιαγωγεία και 1500 δημοτικά σχολεία με ειδικά προγράμματα διευρυμένου ωραρίου, στα οποία οι μικροί μαθητές έχουν τη δυνατότητα να παραμείνουν στο σχολείο και να μελετούν τα μαθήματά τους υποβοηθούμενοι από εκπαιδευτικό προσωπικό και να ασχολούνται με καλλιτεχνικές, παιδαγωγικές και αθλητικές δραστηριότητες. Η συμβολή του ολοήμερου σχολείου στη διευκόλυνση ένταξης των γυναικών στην αγορά εργασίας αναμένεται να είναι σημαντική.

Η Γενική Γραμματεία Ισότητας μέσω του ΚΕΘΙ υλοποιεί δράσεις που στοχεύουν γενικά στην ενεργοποίηση των γυναικών αλλά και ειδικότερα στην ενεργοποίηση των γυναικών που αποφασίζουν να επανενταχθούν στην αγορά εργασίας μετά από κάποιο διάστημα απουσίας. Μεταξύ άλλων, το ΚΕΘΙ παρέχει πληροφόρηση σχετικά με τις δυνατότητες που υπάρχουν στην αγορά εργασίας και βοηθά τις γυναίκες που απευθύνονται σε αυτό να συνειδητοποιήσουν τις δεξιότητες που διαθέτουν και να τις χρησιμοποιήσουν κατάλληλα για την ανεύρεση απασχόλησης.

Εκτός των δράσεων που απευθύνονται στο σύνολο των γυναικών, το ΚΕΘΙ υλοποιεί και ειδικότερα προγράμματα που

στοχεύουν στην ένταξη ή επανένταξη συγκεκριμένων κατηγοριών γυναικών. Το πρόγραμμα κοινωνικής ένταξης των μουσουλμάνων γυναικών της περιοχής του Μεταξουργείου.

Επίσης θα υλοποιηθεί πιλοτικό πρόγραμμα επαγγελματικής εμπειρίας (τύπου STAGE) για 5000 γυναίκες 35-50 ετών, ανεξαρτήτως επιπέδου εκπαίδευσης, με στόχο την ενίσχυση των δεξιοτήτων που απαιτούνται στην αγορά εργασίας.

Παράλληλα θα εφαρμοστεί από το Υπουργείο Γεωργίας σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Ισότητας ανάλογο πρόγραμμα με το προηγούμενο αλλά με ομάδα στόχο 5000 γυναίκες αγροτικών, ορεινών ή νησιωτικών περιοχών. Στόχος του προγράμματος αυτού είναι η ενίσχυση των δεξιοτήτων που απαιτούνται στον πρωτογενή τομέα, στη μεταποίηση αγροτικών προϊόντων και στις υπηρεσίες αγροτουρισμού.

Διαστήματα απασχόλησης κατά την περίοδο της ανεργίας

	Δεν διακόπτεται η περίοδος ανεργίας	Διακόπτεται η περίοδος ανεργίας		Εάν η στήλη (3) έχει επιλεχθεί καθορίστε την διάρκεια ή τις συνθήκες
	(1)	(2)	(3)	(4)
		Πάντα	Εξαρτάται από την διάρκεια ή από άλλες συνθήκες	
Μέτρα κατάρτισης		✓		
Προγράμματα απασχόλησης για τους ανέργους		✓		
Μερική απασχόληση		✓		
Προσωρινή δραστηριότητα		✓		
Εποχιακή εργασία		✓		
Ασθένεια			✓	

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΣΔΑ 1998-1999

ΗΛΙΚΙΑ	12 μήνες και άνω				Από 6-11 μήνες				Κάτω από 6 μήνες				ΣΥΝΟΛΟ	%
	Ανδρες	%	Γυναίκες	%	Ανδρες	%	Γυναίκες	%	Ανδρες	%	Γυναίκες	%		
Από 18-29	15.638	37,6	25.859	44,2	18.178	44,8	33.858	49,7	37.162	46,8	53.000	51,8	183.490	47,0
Από 30-65	25.965	62,4	32.622	55,8	22.414	55,2	34.007	50,3	42.238	53,2	49.527	48,2	206.505	53,0
ΣΥΝΟΛΟ	41.603	100	58.481	100	40.592	100	67.663	100	79.400	100	102.257	100	389.995	100

ΕΤΟΣ 1999 ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ

ΗΛΙΚΙΑ	12 μήνες και άνω				Από 6-11 μήνες				Κάτω από 6 μήνες				ΣΥΝΟΛΟ	%
	Ανδρες	%	Γυναίκες	%	Ανδρες	%	Γυναίκες	%	Ανδρες	%	Γυναίκες	%		
Από 18-29	8.905	34,0	15.629	43,4	11.618	38,7	21.645	46,2	26.098	46,9	42.706	53,9	126.601	46,2
Από 30-65	17.316	66,0	20.417	56,6	18.391	61,3	25.166	53,8	29.606	53,1	36.585	46,1	147.481	53,8
ΣΥΝΟΛΟ	26.221	100	58.481	100	30.009	100	55.704	100	55.704	100	79.281	100	274.082	100

ΣΤΟΧΟΙ ΕΣΔΑ

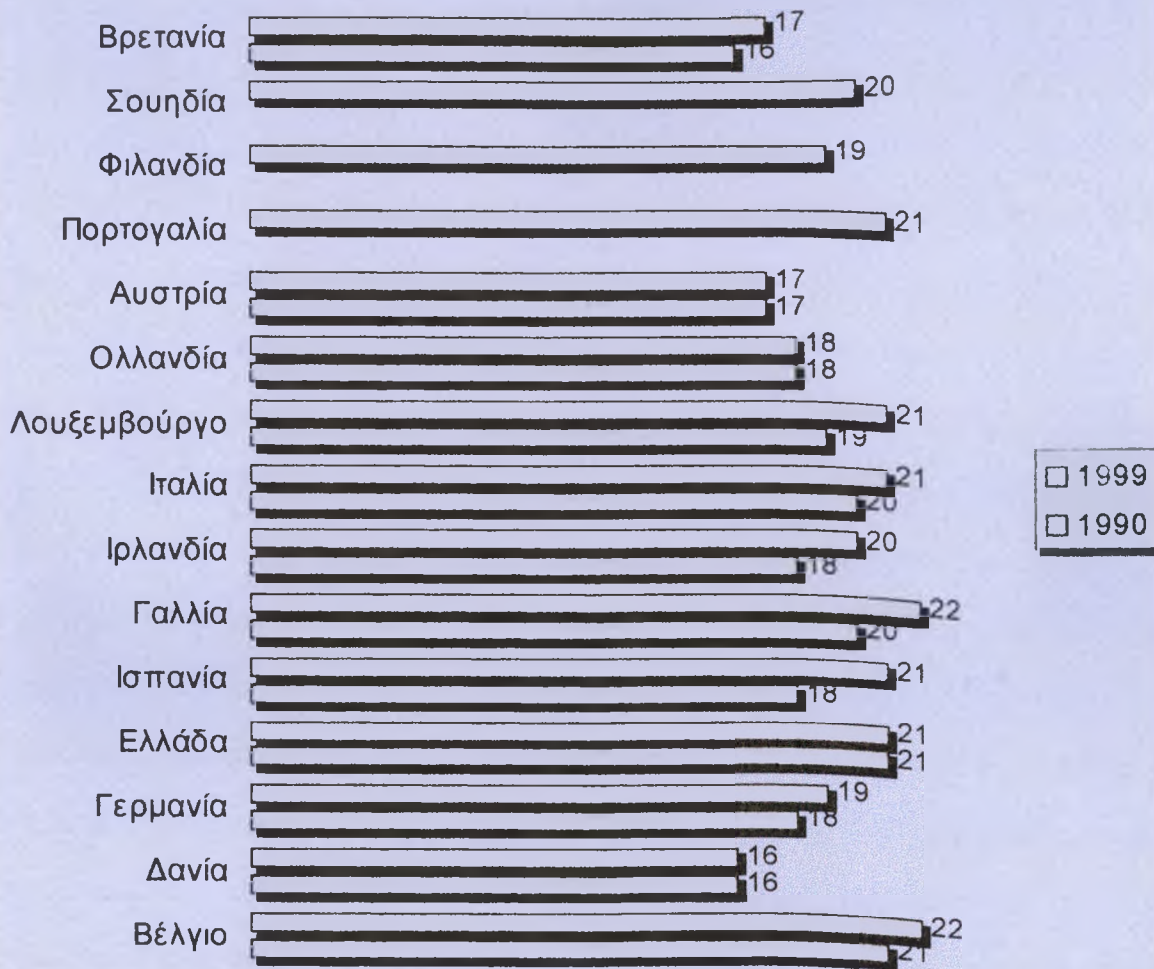
ΣΥΝΟΛΟ ΑΝΕΡΓΩΝ

Πρόληψη ανεργίας των νέων <29 ετών πριν συμπληρώσουν 6μηνη παραμονή	Γυναίκες		
	1998	1999	%
Ανεργοί νέοι <29 ετών, με διάρκεια ανεργίας <6 μήνες	1998	23,1	13,6
	1999	25,1	16,6
Ανεργοί νέοι <29 ετών με διάρκεια ανεργίας >6 μήνες	1998	23,9	16,6
	1999	21,1	13,6
Πρόληψη ανεργίας των νέων <29 ετών πριν συμπληρώσουν 12μηνη παραμονή			
Ανεργοί νέοι <29 ετών, με διάρκεια ανεργίας <12 μήνες	1998	37,9	21,4
	1999	40,0	22,5
Ανεργοί νέοι <29 ετών, με διάρκεια ανεργίας >12 μήνες	1998	15,0	8,4
	1999	13,8	7,4

1. Στοιχεία: ΟΑΕΔ
2. Στοιχεία μέχρι 15-10-1999

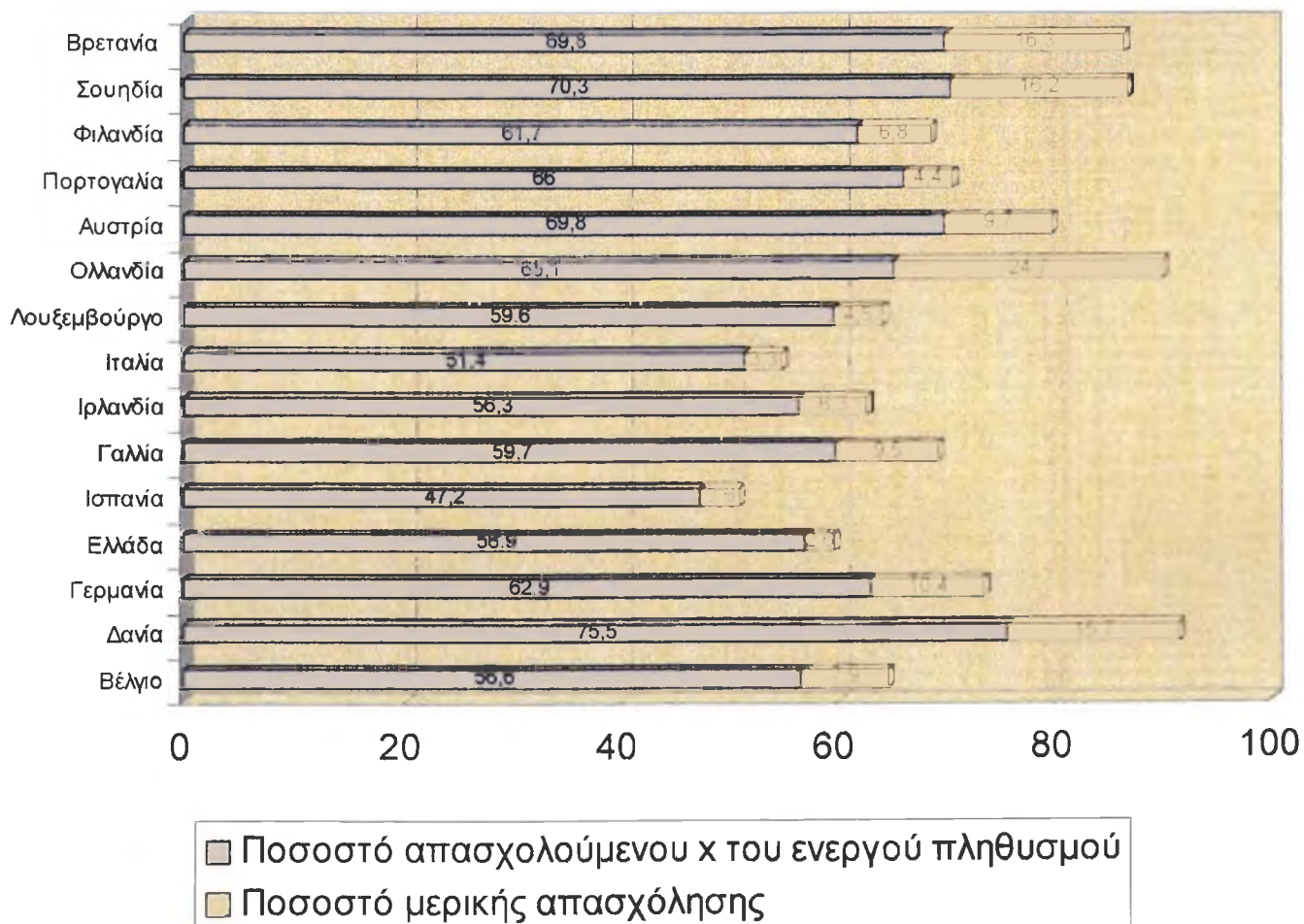
	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	2/1998
Ανεργία κατά ΟΑΕΔ	34.970 2,96%	37.200 2,39%	89.000 5,12%	140.200 6,35%	173.200 7,31%	184.700 7,60%	175.885 7,14%	179.775 7,18%	183.695 7,07%	221.192 9,01%
Ανεργία κατά ΕΣΥΕ	49.966 2,53%	63.525 2,79%	303.900 7,80%	280.200 7,00%	300.900 7,65%	349.800 8,07%	398.200 9,66%	418.800 10,1%	425.567 10,02%	
Κατά Περιφέρεια			ΕΣΥΕ-1995			ΕΣΥΕ-1997			ΟΑΕΔ-2/1998	
Δυτ. Μακεδονίας			11,9%			15,22%			9,05%	Μακεδονία
Αττικής			11,7%			11,66%			13,13%	Υπόλ. Αττικής
Δυτ. Ελλάδος			10,2%			9,45%			5,43%	Περ. Πρωτεύουσας
Ανατ. Στερεάς			10,2%			9,78%			9,72%	
Κεντ. Μακεδονίας			9,0%			10,36%			9,05%	Μακεδονία
Ηπείρου			8,9%			8,45%			19,23%	
Θεσσαλίας			7,8%			8,94%			8,30%	
Αν. Μακεδονίας – Θράκης			7,5%			10,13%			9,97%	Θράκη
Πελοποννήσου			6,6%			7,15%			8,51%	
Β. Αιγαίου			5,5%			6,0%			35,13%	
Ν. Αιγαίου			4,8%			5,19%				
Ιονίων Νήσων			4,5%			5,91%			28,79%	
Κρήτης			4,0%			4,81%			20,09%	

Πότε πιάνουν δουλειά οι νέοι

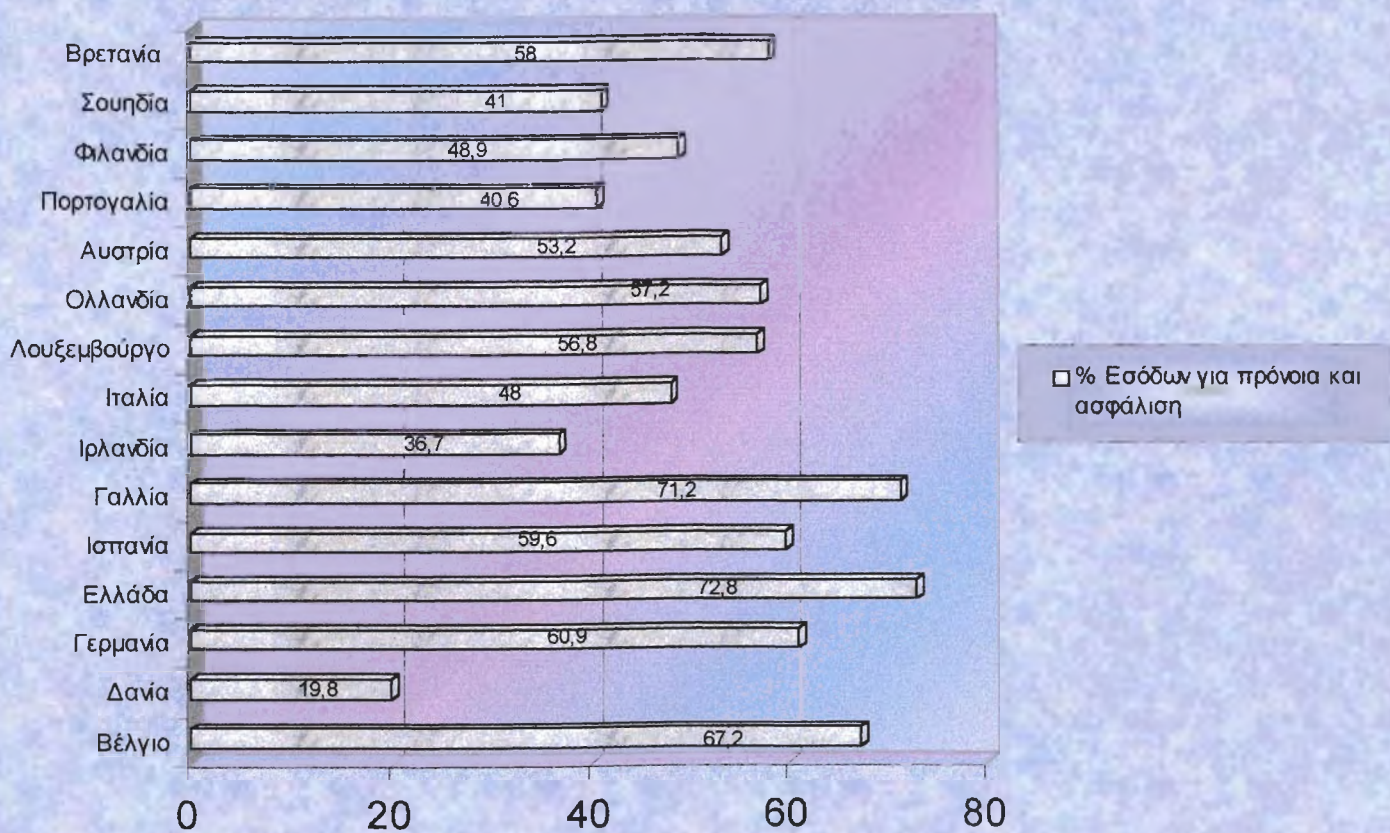

1. The first step in the process of identifying a problem is to define the problem clearly. This involves identifying the symptoms, the scope of the problem, and the impact it has on the organization. Once the problem is defined, the next step is to identify the causes of the problem. This can be done through a variety of methods, including interviews, surveys, and data analysis. Once the causes are identified, the next step is to develop a plan to address the problem. This plan should include specific actions to be taken, a timeline for completion, and a budget. Finally, the plan should be implemented and the results monitored. If the problem is not resolved, the process should be repeated.

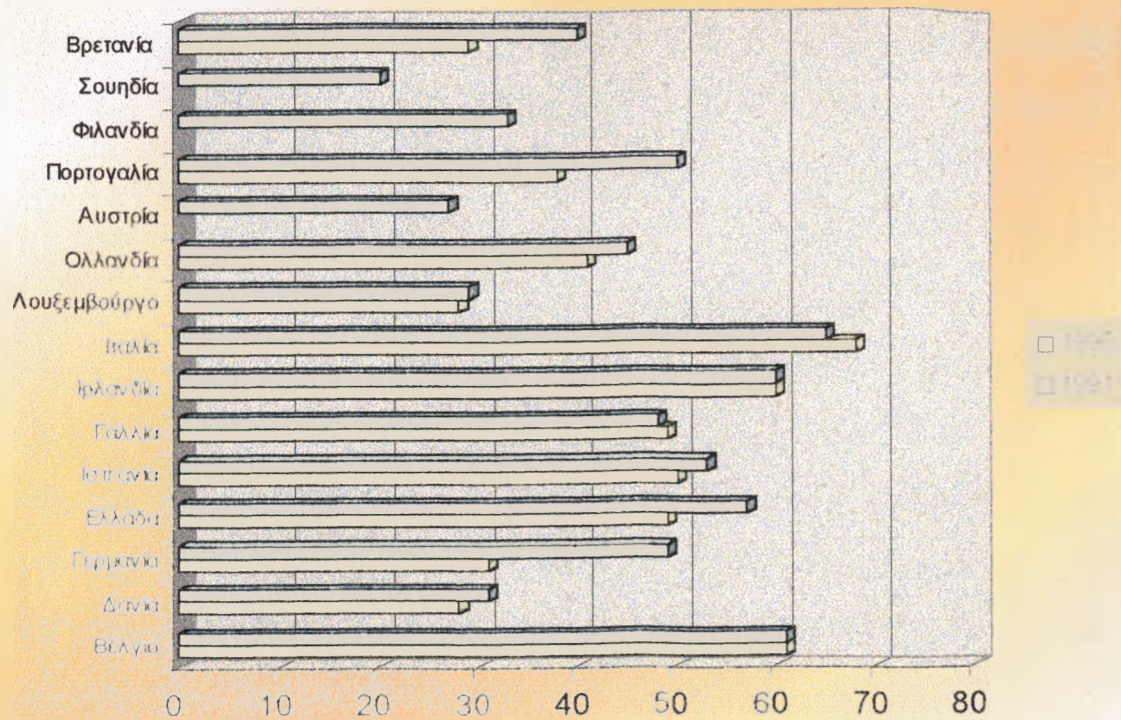
Πόσοι απασχολούνται

Οι κρατήσεις μισθωτών και εργοδοτών

Άνεργοι περισσότερο από ένα έτος
% στο σύνολο των ανέργων

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τελικά ποια είναι η πραγματική και σημαντικότερη αιτία της ανεργίας στην Ευρώπη αλλά κυρίως στην χώρα μας;

Είναι μήπως το ασταμάτητο ρεύμα των μεταναστών στην χώρα μας;

Ή είναι η λανθασμένη εκπαίδευση των μαθητών και φοιτητών από το σχολείο ή το πανεπιστήμιο;

Ή μήπως είναι η μειωμένη εξειδίκευση του εργατικού δυναμικού στις βιοτεχνίες και βιομηχανίες;

Μήπως αιτία είναι οι αδικαιολόγητες συνθήκες που επικρατούν στον χώρο εργασίας;

Προφανώς αυτά και πολλά άλλα δυστυχώς είναι αιτίες που προκαλούν την ανεργία.

Όμως τα προβλήματα δεν σταματούν εδώ το κυριότερο εξελίσσεται σε ταχύτατους και ασταμάτητους ρυθμούς «η τεχνολογία». Χαρακτηριστικό αυτής της νέας εποχής θα είναι η απελευθέρωση του ανθρώπου από την εργασία, όχι χάρη σε μια κοινωνική επανάσταση, αλλά εξαιτίας των νέων τεχνολογιών που οδηγούν τη σύγχρονη κοινωνία στην Τρίτη βιομηχανική επανάσταση. Πρόκειται για μια «απελευθέρωση» η οποία θα οδηγήσει στη σκλαβιά, εφόσον δεν συγκροτηθεί ένας εκτεταμένος τομέας κοινωνικής εργασίας. Ένας τομέας ο οποίος θα χρειαστεί να αναπτυχθεί παράλληλα προς την αγορά και τον δημόσιο τομέα.

Επειδή στα χρόνια που έρχονται, νέες πιο εξεζητημένες τεχνολογίες προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών θα φέρουν τον πολιτισμό πολύ κοντά σε έναν κόσμο σχεδόν χωρίς καθόλου εργατικά χέρια.

Οι μηχανές αντικαθιστούν με μεγάλη ταχύτητα την ανθρώπινη εργασία.

Έτσι λοιπόν θα πρέπει να βρεθούν σύντομα λύσεις ώστε να αποφευχθεί το χειρότερο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. «Ανεργία: Αιτία και Λύσεις», Γιώργος Δ. Σκουτέλης, Αθήνα 1996, Financial Forum.
2. «Το Τέλος της Εργασίας και το Μέλλον της», Jeremy Rifkin, Αθήνα 1996, «Νέα Σύνορα», Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη.
3. www.gr. «ΤΟ ΒΗΜΑ»
  - α) «Η Ανεργία απειλεί την Ελληνική Οικονομία», Κ. Παπάδης, 15-6-1997.
  - β) «Η Ακτινογραφία της Εργασίας», Κ. Παπάδης, 15-6-1997.
  - γ) «Μειωμένο αλλά και Ελαστικό Ωράριο», Κ. Παπάδης, 5-11-2000.
  - δ) «Το Πτυχίο Βλάπτει Σοβαρά την Καριέρα», Μάρνου Παπαματθαίου, 14-9-2000.
  - ε) «Εκπαίδευση και Ανεργία», Γ.Κ. Μπήτρος 27-8-2000.
  - στ) «Η Μετανάστευση και ο Κοινωνικός Αποκλεισμός», Γ. Γαλάνη, 5-4-1998.
  - ζ) «Κοινοτικές Επιδοτήσεις μόνο για Γυναίκες», Κ. Χαλβαντζάκης, 6-12-1998.
  - η) «Δουλειά και Γυναίκες», Τόνια Τσακίρη, 24-9-2000.
4. www.gr. «ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ»
  - α) «Αίτια και τρόποι αντιμετώπισης», Γιάννης Στουρνάρας, 24-9-1999, σελ. 67.
5. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ «Εθνικό σχέδιο δράσης για την απασχόληση».